



www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Onlayn alış-verişdə
aldanmamaq
üçün
nə etməli?
yazısı səh.4-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 11 fevral 2025-ci il Çərşənbə axşamı № 25 (8635) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Ermənistan müharibə hazırlığını sürətləndirir



Müdafiə nazirinin növbəti Dehli səfərinin gizlinləri; hərbi ekspertlər deyir ki...

yazısı səh.8-də

Təxribatçı rus deputatın ölkəmizə girişinə qadağa qoyuldu

yazısı səh.3-də

Azərbaycana qarşı məkr - erməni lobbisi Trampa "xod" axtarır

yazısı səh.5-də

Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı mühüm gəlişmə

yazısı səh.13-də

Avropa İttifaqı Azərbaycana görə yeni qurum yaratdı - məqsəd

yazısı səh.10-də

Bakıda iş saatları belə dəyişəcək - qrafiklər açıqlandı

yazısı səh.2-də

Qışın "olmazsa olmazı": turşu bağlamalarının mümkün riskləri

yazısı səh.14-də

Bölgə turizmi can verir - səbəb, çıxış yolu

yazısı səh.15-də

"Yanan bazarın sahibi məhkəmələrə təzyiq edir" - iddia

yazısı səh.14-də

Qida ekspertindən kərə yağı xəbərdarlığı

yazısı səh.15-də

RUSİYA "VABANK" GEDİR - BAKININ "B" PLANI

Azərbaycana qarşı şovnist dairələrin təxribatlara əl atacağı istisna edilmir; Moskva bəyannaməsinə yenidən baxıla bilər...



yazısı səh.9-də

İpoteka krediti ilə bağlı şok iddialar

Mənzil satışında qeyri-şəffaflıq; bank işçiləri "şapka" müqabilində evləri tanıdıqları şəxslərə satırlar...

yazısı səh.4-də



Sahib Məmmədov:
"Köçəryan hər an yaxalana bilər"

yazısı səh.7-də



Rus deputatdan Bakıya qarşı sərsəm iddia

yazısı səh.6-də



16 ildir sirr kimi qalan qətl - general kimin yolunu kəsmişdi?

yazısı səh.11-də



Prezident mühüm fərman imzaladı

Prezident İlham Əliyev İcbari tibbi sığorta fondunun 2025-ci il büdcəsini təsdiqləyib. Musavat.com xəbər verir ki, bununla bağlı dövlət başçısı yeni fərman imzalayıb. Fərmana əsasən, bu il fondun gəlirləri 2 milyard 571 milyon 690 min manat, əvvəlki illərdə istifadə olunmamış vəsaitləri 370 milyon manat, fondun xərcləri isə 2 milyard 941 milyon 690 min manat olmaqla təsdiqlənib. 2024-cü illə müqayisədə fondun büdcəsi 4,6% artırılıb.

Nemət Pənahlının maşını əlindən alındı

Fəaliyyətini dayandırmış Azərbaycan Milli Dövlətçilik Partiyasının sədri Nemət Pənahlının dövlətə vergi borcu yaranıb. "Yeni Müsavat" xəbər verir ki, bu səbəbdən partiya sədrinin şəxsi avtomobili müsadirə olunaraq, hərraca çıxarılıb. N.Pənahlının "Toyota Lənd-Kruser" markalı avtomobili vergi ödəyicilərinin siyahıya alınmış əmlakları sırasında qeyd olunub. Satışı İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti həyata keçirəcək. Xidmətin məlumatında qeyd olunub ki, Nemət Əhəd oğlu Pənahlıya məxsus, buraxılış il 2010-cu il olan "Toyota Lənd-Kruser" avtomobili hərracda satılacaq. Avtomobilin ilkin satış qiyməti 42 min manat müəyyənəndirilib. Siyasətçinin məşğul olduğu biznes sahəsi, vergi borcunun necə yaranması və məbləği barədə məlumat yoxdur. Qeyd edək ki, N.Pənahlının rəhbərlik etdiyi Azərbaycan Milli Dövlətçilik Partiyası 2023-cü ildə ləğv olunub.

158 bələdiyyənin cinayət əməlləri aşkarlanıb

Azərbaycanda son 5 ildə 158 bələdiyyənin fəaliyyətində cinayət əlamətləri aşkarlanıb. Bu, Milli Məclisin Regional məsələlər komitəsinin fevralın 10-da keçirilən iclasında müzakirəyə çıxarılan "Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın illik məruzəsi"ndə (2024-cü il üzrə) əksini tapıb. Qeyd edilib ki, daxil olmuş müraciətlərin intensivliyi, xarakteri və bələdiyyələr barədə məlumatların təhlilinin nəticələri nəzərə alınaraq son 5 il ərzində 158 bələdiyyənin (2020-ci ildə - 23; 2021-ci ildə - 27; 2022-ci ildə - 27; 2023-cü ildə - 30 və 2024-cü ildə - 51) fəaliyyətində cinayət əlamətləri aşkar edildiyindən toplanmış sənədlər hüquqi qiymət verilməsi üçün istintaq orqanlarına göndərilib.

Məktəblərdə narkotik satılır? - DİN cavab verdi

Bakıda fəaliyyət göstərən məktəblərdə uşaqlara konfetlə görünməli narkotik dərmanların paylanması ilə bağlı iddialar yayılıb. Bununla əlaqədar valideyn qruplarında çoxsaylı məlumatlar paylaşılır. İddialara əsasən, azyaşlılar ayı balası formasında olan rəngli konfetlər vasitəsilə aldadılır. Məlumatlarla əlaqədar Daxili İşlər Nazirliyinə (DİN) sorğu ünvanlanıb. Qurumun mətbuat xidmətinin əməkdaşı Elbrus İbrahimov məsələ ilə bağlı Qafqazinfo-ya bildirib ki, sosial şəbəkələrdə ölkə ərazisində məktəblərdə şagirdlərə narkotik vasitə təklif edilməsi ilə bağlı paylaşılan məlumatlar həqiqi əks etdirmir: "Polis əməkdaşları tərəfindən bu paylaşım tam və hərtərəfli araşdırılıb, müəyyən olunub ki, həmin paylaşım xarici ölkələrdən birinə aid internet resurslarında yayılıb".

Bakıda sürücüyə qarşı quldurluq edənlər tutulub

Nizami rayonunda sürücünü hədələyib pulunu ələ keçirən şəxslər saxlanılıb. Musavat.com DİN-ə istinadən xəbər verir ki, fevralın 7-si gecə saatlarında paytaxtın Nizami rayonu ərazisində 30 yaşlı bir kişiye qarşı quldurluq cinayəti törədilib. Zərərçəkən polisə müraciət edərək bildirib ki, idarə etdiyi "JEEP" markalı avtomobildə əyləşən şəxslər onu kəsicidəsi alətlə hədələyərək 235 manat pulunu və mobil telefonunu ələ keçiriblər. Nizami Rayon Polis İdarəsinin 24-cü Polis Şöbəsi əməkdaşları tərəfindən həyata keçirilən tədbirlərin gedişi çərçivəsində hadisə baş verən ərazidə təhlükəsizlik kameralarının görüntüləri təhlil edilib. Nəticədə quldurluq əməlini törətməkdə şübhəli bilinən 21 yaşlı Emil Abbaszadə, 24 yaşlı Rauf Salımanzadə, 24 yaşlı Tural Eyvazov və 23 yaşlı Mirsaleh Həsənov müəyyən olunaraq saxlanılıblar. Faktla bağlı cinayət işi başlanılıb, araşdırmalar aparılır.

Bakıda iş saatları belə dəyişəcək - grafiklər açıqlandı



Bakı və ətraf ərazilərdə nəqliyyat yükünü azaltmaq və ictimai nəqliyyat sisteminin effektivliyini artırmaq məqsədilə iş qrafikinə dəyişən rejimdə təşkil ilə bağlı mühüm addımlar atılacaq. "Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, 2025-2026-cı illəri əhatə edən yeni yanaşma çərçivəsində dövlət orqanları, təhsil və tibb müəssisələri, eləcə də digər hüquqi və fiziki şəxslər üçün fərqli iş rejimləri müəyyən ediləcək.

Müvafiq qurumların aparaçağı təhlillər əsasında müxtəlif sahələr üzrə işəgəlmə və işdən çıxma saatlarında dəyişikliklər ediləcək. Beləliklə, insanların eyni vaxtda yollara axışmasının qarşısı alınacaq və nəqliyyat sisteminə yaranan sıxlıq azalacaq. Bezi dövlət və özəl sektor müəssisələrində distant iş rejiminin tətbiqi də nəzərdə tutulur. Bununla yanaşı, iş yerlərinin dəyişkən qrafik əsasında fəaliyyət göstərməsi işçilərə daha rahat hərəkət etmək imkanı yaradacaq və iş-nəqliyyat balansını optimallaşdıracaq.

Bu gün 18 dərəcə şaxta olacaq

Fevralın 11-də gözlənilən hava şəraiti açıqlanıb. Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən verilən məlumata görə, Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Lakin səhər bəzi şəhəratrafi ərazilərdə az çiskinli olacağı ehtimalı var. Şimal-qərb küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 1° şaxtadan 2°-dək isti, gündüz 3-6° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi normaldan yüksək 772 mm civə sütunu təşkil edəcək. Nisbi rütubət 70-80 % olacaq. Azərbaycanın rayonlarında havanın əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Bəzi yerlərdə aralıq duman olacaq. Mülayim şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 1-6° şaxta, gündüz 5-10° isti, dağlarda gecə 5-10° şaxta, yüksək dağlıq ərazilərdə 13-18° şaxta, gündüz 0-5° şaxta olacaq. Gecə və səhər bəzi dağlıq rayonlarda yolların buz bağlama ehtimalı var.

Lalə Şövkətin son durumu: oğlu açıqladı



"Lalə Şövkətin hazırda səhhəti yaxşıdır. Getdikcə nisbətən də yaxşı olacaq. Allaha şükür, indi vəziyyət normallaşır". Bu sözləri Teleqraf-a ləğv edilmiş Azərbaycan Liberal Partiyasının (ALP) sabiq lideri, keçmiş dövlət katibi Lalə Şövkətin oğlu Sidqi Şövkət deyib. "Hazırda onun sərbəst hərəkəti nisbətən bərpa olunub. Ev şəraitində müalicəsini davam etdirir. Daimi olaraq həkimlərin nəzarətindədir", - o qeyd edib. Sidqi Şövkət bildirib ki, Lalə xanımın səhhəti tam yaxşılaşsa, onun Şuşaya getmək niyyəti var: "Hətta müharibə başa çatdıqdan sonra oraya getmək istəyirdi. Amma səhhəti buna imkan vermədi. Sözsüz ki, onun ən böyük arzusu Qarabağa getmək və Şuşanı ziyarət etməkdir". Qeyd edək ki, Lalə Şövkət 2021-ci ildə ürək əməliyyatı keçirib. 1951-ci il noyabrın 7-də Bakı şəhərində anadan olan Lalə Şövkət (Lalə Hacıyeva) 1993-cü il iyulun 7-dən, 1994-cü il yanvarın 29-dək Dövlət Katibi vəzifəsində çalışıb. 1995-2023-cü illərdə isə o, Azərbaycan Liberal Partiyasının sədri olub.



Ərdoğan Azərbaycanla bağlı sənədi təsdiqlədi

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Türkiyə Respublikası Hökuməti arasında mifrasıya sahəsində əməkdaşlığa dair Saziş"i təsdiqləyib. Musavat.com Türkiyə mediasına istinadən xəbər verir ki, bununla bağlı müvafiq sənədlər "Rəsmi Gazetə"də yayımlanıb. Qeyd edək ki bu sənəd 2024-cü il iyunun 6-da Ankara şəhərində imzalanıb.

Sabah Əfv komissiyası toplaşır

Prezident yanında Əfv Məsələləri Komissiyası bu həftə toplaşır. "Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, komissiyanın ilk iclasının fevralın 12-də keçiriləcəyi gözlənilir. Komissiyanın üzvü, Azərbaycan Mətbuat Şurasının sədri Rəşad Məcid məlumatı saytımıza açıqlamasında təsdiqləyib. Qeyd edək ki, komissiyanın iclaslarının nəzərdə tutulan əfvə bağlı keçirildiyi bildirilir. Əfv sərəncamının nə vaxt olacağı məlum deyil.

Hərbi ekspertin üzərindən bu ittiham götürüldü

Bir müddət əvvəl Baş Prokurorluğun təqdimatı ilə həbs edilən tanınmış hərbi ekspert Ədalət Verdiyevin cinayət işi məhkəməyə göndərilib. Günlünsəsi.info xəbər verir ki, hərbi ekspertə qarşı Cinayət Məcəlləsinin 308-ci maddəsi (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə) ilə irəli sürülmüş ittihamla xitam verilib. Onun işi yalnız Cinayət Məcəlləsinin 284.1-ci maddəsi ilə (dövlət sirrini yayma) məhkəməyə göndərilib. Bu barədə məlumatı ekspertin vəkili Bəhrüz Bayramov təsdiqləyib. Qeyd edək ki, Ədalət Verdiyev 25 noyabrda həbs olunub.

Rusiya Federasiyası Federal Məclisi Dövlət Dumasının Turizm komitəsi sədrinin birinci müavini Nikolay Valuyevin Azərbaycan və xalqımız əleyhinə işlətdiyi təhqiramiz ifadələr, ölkəmizə qarşı təhdid xarakterli fikirləri tamamilə qəbul edilməzdir. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu barədə Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayyan Hacıadə Rusiya Federasiyasının Dövlət Dumasının deputatının Azərbaycan əleyhinə fikirləri və ona qarşı atılacaq addımlarla bağlı suala cavabında deyib. “Qeyd edilən deputatın ölkəmiz əleyhinə fikirləri ilə bağlı onun adı Azərbaycan Respublikasına girişi qadağan edilmiş şəxslərin siyahısına daxil edilib və onun ölkəmizə girişinə qadağa qoyulub.

diq almaq üçün Azərbaycan hakimiyyətinə rəsmi sorğu göndərməyi planlaşdırıram”. Bunu **Rusiya Dövlət Dumasının deputatı Nikolay Valuyev** Azərbaycanın onu “arzuolunmaz şəxs” etməsi ilə bağlı rus mətbuatına açıqlamasında deyib. Valuyev bu qərarı mübahisələndirməyə cəyini bildirib: “Təəccübləndim. Baxın, mənim telegram kanalımı izləyin, nəticə çıxarın. Əgər bu,

olmamalıdır. Əsl səbəblər mənə aydın deyil. Mübahisələndirmək? Bunun nə mənası var? Mən o yerlərə getməyə xüsusi maraq göstərməmişəm, buna görə də mübahisələndirməyə, necə deyirlər, dəyərmə? Bəli, təəccübləndim”. **Deputat əlavə edib ki, giriş qadağası ilə bağlı təsdiq almaq üçün Azərbaycan hakimiyyətinə rəsmi sorğu göndərməyi planlaşdırır:** “Fikirləşirəm ki, rəsmi, nə bilim, bir sənəd almaq lazımdır. Biz sorğu yazacağıq. Kiminsə yazdığı bir şeyə görə danışmaq istəmirəm, çünki rəsmi şəkildə mənə heç bir bildiriş gəlməyib. Mənə deyirlər ki, bunu şərh et, amma ortada rəsmi bir reaksiya və ya

Ukraynanın taleyini dəyişəcək kritik gün - bu həftə...

Nüfuzlu nəşr savaşı hansı tarixdə bitəcəyini açıqladı, analitik isə deyir ki, Kiyev tam kollapsa uğramadan vəziyyətdən çıxa bilər



Təxminən iki həftə sonra Rusiyanın qonşu, suveren Ukraynaya qarşı başladığı işğalçı müharibənin 3 ili tamamlanacaq. Ancaq hələ ki müharibəni dayandıraraq sülh masası qurmaq mümkün olmayıb. Britaniyanın “Daily Mail” qəzeti məsələ ilə bağlı ABŞ Prezidenti Donald Trampın Ukrayna münaqişəsinin həlli ilə bağlı planlarının sızdırıldığını iddia edib. Həmin məlumatlara görə, münaqişə 2025-ci il aprel 20-dək bitə bilər. Məqalədə bildirilir ki, Tramp Ukrayna Prezidenti Vladimir Zelenskini bu il aprel 20-nə təsadüf edəcək Pasxa bayramı ilə bağlı atəşkəslə razılaşmağa inandırmaq niyyətindədir. Yekun razılaşmanın mayın 9-da elan ediləcəyi deyilir.

Zelenski isə hazırda ABŞ Prezidenti Donald Trampın Ukraynadakı müharibəyə son qoymaq üçün rəsmi planının olmadığına əminliyini ifadə edib. “Bu və ya digər məlumatlar əminəm ki, Trampın rəsmi planı deyil”, - deyərək vurğulayıb.

Ukrayna prezidenti eyni zamanda Putinlə danışıqlara hazır olduğunu deyib. O, müharibənin bu il başa çatdırılması üçün hər cür imkanın olduğunu bildirib: “Biz bunu çox istəyirik. Və hər il, düzünü desəm, biz çox istəyirdik ki, Qərb tərəfdaşlarımız Putini müharibəni bitirməyə məcbur etmək üçün kifayət qədər gücə malik olsunlar. İnanıram ki, bu gün bunun üçün bütün imkanlar var”.

Maraqlıdır ki, bu ərəfədə Trampın Putinlə telefon danışıqları aparması barədə xəbərlər yayılıb. Daha maraqlısı isə Rusiya prezidentinin sözcüsü Dmitri Peskovun bu məlumatları nə təsdiq, nə də təkzib etməsidir. Onu da qeyd edək ki, Ağ Ev başçısı daxil olduğumuz həftə ərzində Ukrayna lideri ilə görüşünü mümkün sayıb. Bu görüş Ukraynanın taleyini dəyişə bilərmi?

AG Partiya başqanının müşaviri, siyasi şərhçi Azər Hüseynov “Yeni Müsavat”a deyib ki, Ukrayna münaqişəsinin nəticəsi əslində başlanğıcından etibarən müəyyən mənada proqnozlaşdırıla bilər: “Ölkə hələ əvvəlki rəhbərləri dövründə də separatçılarla bağlı ciddi problemlər yaşayırdı. Bununla belə, Zelenskidən əvvəlki dövlət başçıları Rusiya ilə açıq qarşıdurmadan çəkinirdilər, çünki Ukraynanın real güc potensialının fərqi idilər. Lakin Zelenski Qərbin tam dəstəyini qazanacağına inanaraq, daha kəskin mövqe tutdu və açıq şəkildə Moskva ilə ziddiyyətə girdi. Rusiya isə bu siyasəti öz təhlükəsizliyinə qarşı təhdid kimi qiymətləndirərək, “biz belə danışmamışıq” mesajını verməklə hərbi müdaxiləyə başladı. Münaqişənin ilkin mərhələsində Ukrayna Qərbdən müəyyən dərəcədə dəstək aldı və bu, Rusiya qüvvələrinin sürətli irəliləyişinin qarşısını müəyyən qədər aldı. Lakin zaman keçdikcə Qərb daxilində fikir ayrılıqları dərinləşdi, yardım paketləri azaldı və ABŞ-da hakimiyyət dəyişikliyi baş verdi. Xüsusilə Donald Trampın yenidən prezidentliyə qayıtması Ukrayna üçün vəziyyəti daha da çətinləşdirdi”.

Siyasi şərhçi deyib ki, bu gün Ukrayna nə əraziləri ni geri qaytara bilər, nə də əvvəlki kimi Qərbə güvənir: “Ölkənin iqtisadiyyatı isə ciddi şəkildə zəifləyib və demək olar ki, çöküş astanasındadır. Trampın xarici siyasəti isə əsasən iki böyük məsələyə - Çin və İrana yönəlmək məqsədi daşıyır. O, Rusiya, Türkiyə və ərəb dünyasının aparıcı dövlətləri ilə problemləri nisbətən tez həll edərək diqqətini əsas geosiyasi rəqiblərinə yönəltmək istəyir. Bu kontekstdə mümkündür ki, Tramp Zelenskini sülhə yönəltsin və Ukraynanın daha da ağır vəziyyətə düşmədən bir razılaşmaya getməsi üçün vasitəçilik etsin. Lakin belə bir sülh Ukraynanın qalıbıyyətini deyil, sadəcə, tam kollapsa uğramadan münaqişəni bitirməsini təmin edə bilər”.

E.MƏMMƏDƏLİYEV,
“Yeni Müsavat”

Təxribatçı rus deputatın Azərbaycana girişinə qadağa qoyuldu

XİN iqtidar partiyasının Dumadakı üzvü Nikolay Valuyevin təhqiramiz ifadələrinə görə onu “arzuolunmaz şəxs” elan etdi, özü isə müştəbeh açıqlama verdi

Ümumilikdə, bildirmək istədik ki, bu, Rusiya Dövlət Dumasının deputatlarının “arzuolunmaz şəxslər” siyahısına daxil edilməsi üzrə ilk hal deyil. Məsələn, bundan əvvəl Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyünə qarşı fəaliyyət göstərən Rusiya Federasiyası Federal Məclisi Dövlət Dumasının MDB ilə İş Komitəsinin birinci müavini Konstantin Zatulın və ailənin müdafiəsi komitəsinin sədrinin müavini Vitaliy Milonov da Azərbaycanda “arzuolunmaz şəxs” kimi müvafiq siyahıya daxil edilib. Təəssüfə bildirmək istərdik ki, ölkəmizə qarşı fəaliyyət göstərən bütün bu deputatlar məhz Rusiyanın hakim partiyası olan “Vahid Rusiya” (Yedinaya Rossiya) partiyasının üzvləridir. Ölkəmizin suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə, Azərbaycan xalqına qarşı fəaliyyət göstərən bu kimi şəxslərə



qarşı ölkəmizin qanunvericiliyi çərçivəsində bundan sonra da müvafiq addımlar atılacaqdır”, - XİN rəsmisi vurğulayıb.

“Giriş qadağası ilə bağlı təs-

belə bir qərar üçün səbəb ola bilər, deməli, emosiyalar belədir. Bu məsələ məni ümumiyyətlə narahat etmir. Düşünürəm ki, diplomatiyada emosiyaların rolu

bildiriş yoxdur ki, mən artıq orada arzuolunmaz şəxsəm”, - deyərək qeyd edib.

Nigar HƏSƏNLİ,
“Yeni Müsavat”

“Naxçıvandan muxtariyyətin götürülməsi qeyri-ciddi söhbətdir” - vitse-spiker



“Milli Təhlükəsizlik Konsepsiyası ilə yanaşı, “Milli Təhlükəsizlik Haqqında” Qanunun, Hərbi Doktrinanın məğzində duran birinci məsələ Qarabağın işğaldan azad olunması idi. Şükürlər olsun ki, biz bu məsələni həll etdik, Qarabağ işğaldan azad olundu və hesab edirəm ki, artıq həmin doktrinaların dəyişməsinin zamanı gəlib”. Bunu Milli Məclis sədrinin müavini Ziyafət Əsgərov Modern.az-a müsahibəsində deyib.

“Konstitusiyamıza və Hərbi

doktrinamıza müvafiq olaraq biz müdafiə xarakterli siyasət aparırıq. Bizim heç bir ölkənin torpağında gözümüz yoxdur, Silahlı Qüvvələrimiz yalnız Azərbaycanın müdafiəsi ilə məşğuldur. Bizim heç vaxt kimsəyə hücum etmək niyyətimiz olmayıb, olmayacaq da. Çünki bizim siyasətimiz sülh siyasətidir, amma dediyiniz məsələdə həqiqət var ki, həmin sənədlərə bir çox korrektələr olunmalıdır və zaman-zaman da olunacaq”, - o əlavə edib.

Vitse-spiker həmçinin 2025-ci ildə konstitusiyaya dəyişik-

liyinin mümkünlüyü, bu zaman Naxçıvanın muxtariyyət statusunun ləğv olunmasının mümkünüyü barədə sualı cavablandırıb: “Cənab Prezident keçən ilin dekabrında verdiyi sərəncama əsasən bu il “Konstitusiya və Suverenlik ili” elan etdi. Düşünürəm ki, bu çox yerində verilən qərardır. Çünki ilk milli konstitusiyamızın qəbul edilməsinin 30 ildən çoxu olub və II Qarabağ müharibəsi, həmçinin lokal hərbi əməliyyatların nəticəsində Azərbaycanın ərazi bütövlüyü, suverenlik məsələsi bir dəfəlik həll olundu. Keçən il

dən həm prezident, həm parlament seçkiləri bütün ölkə ərazisində baş tutdu. Bir daha da sübut etmiş olduq ki, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında təsbit olunan suverenlik Azərbaycanın bütün ərazisinə aiddir. O ki qaldı əsas qanunda hər hansı dəyişikliyin edilməsi məsələsinə, şəxsən mənə belə bir məlumat yoxdur. Bilirsiniz ki, biz zaman-zaman Azərbaycan Konstitusiyasına dəyişikliklər etmişik. Məsələn, 2002-ci ildə seçki sistemi ilə bağlı dəyişikliklər, eyni zamanda 2009 və 2016-cı illərdə insan hüquqları, dövlət orqanlarının fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı referendumlar keçirilib. Bugünkü konstitusiyamız Heydər Əliyev Konstitusiyasıdır”.

Naxçıvanın muxtariyyətinin götürülməsi məsələsinə gəlincə, Ziyafət Əsgərov bildirib ki, Naxçıvana muxtariyyətin verilməsi beynəlxalq hüquqi statusa əsaslanır: “Hətta Ermənistan özü də Naxçıvan Muxtar Respublikasının Azərbaycanın protektorluğu altında olmasının qərarilərinə bəridir. Bu gün Naxçıvandan muxtariyyətin götürülməsi qeyri-ciddi söhbətdir və bunu gündəmə gətirmək qətiyyətlə düzgün deyil”.

Azərbaycanda adı və güzəştli ipoteka kreditləri üzrə müraciətlərin qəbuluna başlanılıb. “Yeni Müsavat”ın xəbərinə görə, bu barədə İpoteka və Kredit Zəmanət Fondunun yaydığı məlumatda bildirilib. Qeyd edilir ki, 6-7 fevral tarixlərində adı ipoteka kreditləri üzrə 1 337, güzəştli ipoteka kreditləri üzrə isə 586 müraciət qeydə alınıb. Fevralın 7-dən həm də güzəştli ipoteka kreditləri üzrə vətəndaşların müraciətinə start verilib. Müraciətlərin qəbulu “Elektron ipoteka və kredit zəmanət” sistemi (www.e-gov.az) üzərindən SİMA Token (Elektron İmza) və ya “Asan İmza” vasitəsilə həyata keçiriləcək.

Yada salmaq ki, bir neçə ay öncə İpoteka və Kredit Zəmanət Fondunun Nizamnaməsində dəyişiklik edilməmişdi. Prezident İlham Əliyevin fərmanına əsasən, fondun nizamnamə kapitalı artırılıb və 980 milyon 700 min manatdan 1 milyard 68 milyon 400 min manata qaldırılıb.

Qeyd etmək yerinə düşər ki, ildən-ilə vətəndaşların ev əldə etmələrində ciddi problemlər yaşanır. Bir tərəfdən mənzillərin qiyməti getdikcə bahalaşır, digər tərəfdən də bir sıra əngəllər ucbatından vətəndaşlar ipoteka ilə ev almaqda çətinlik çəkir. Əhali əsas problemi ipoteka kreditlərinin şərtlərinin ağır olması və hər kəsə şamil edilməməsi, eləcə də bir sıra məhdudiyyətlərin tətbiq edilməsindədir.

Güzəştli ipoteka kreditlərinin əlçatan olmaması isə insanların yaralı yeridir. Məsələn, bundan əvvəl MİDA-nın mənzil satışı zamanı problemlər yaşandı. Rəsmi açıqlamaya görə, 35 saniyə ərzində 544

İpoteka krediti ilə bağlı şok iddialar

Mənzillərin satışında qeyri-şəffaflıq - bank işçiləri əvvəldən aldıkları “şapka” müqabilində evləri tanıdıkları şəxslərə satırlar



mənzil satılıb. İştirakçılar isə deyirlər ki, 8-10-cu saniyədə evlər artıq alınmışdı. Bəziləri də qeyd edir ki, satış elan olunan zaman texniki problemlərlə üzləşmişdilər.

Həm adi, həm də güzəştli ipoteka ilə bağlı başqa iddialar da var. Qeyd edilir ki, mənzillərin satışında qeyri-şəffaflıq, hökm sürür. Belə ki, bank işçiləri əvvəldən aldıkları “şapka” müqabilində (məbləğin 10 min

manat olduğu deyilir) evləri tanıdıkları şəxslərə satırlar. Ona görə də satış elan olunan kimi sırası vətəndaşlar ev ala bilmirlər.

İqtisadçı Akif Nəzirli mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a deyib ki, bu sistemin şəffaflığı heç kimə məlum deyil: “İstifadəçi əmin deyil ki, bu sistem şəffafdır. Buna nəzarət etmək, onun şəffaflığını müəyyən etmək, hətta ölçmək

mümkün deyil. Hesab edirəm ki, ilkin olaraq MİDA püşkatma keçirə bilər. Nə qədər adam müraciət edibse, onların növbəsini müəyyən edə bilər, ondan sonrakı mərhələdə də müraciət edənləri daldadla növbəyə yazıb, satış həyata keçirə bilər. Bu halda sistemdə kim hansı naqisliyə yol verəcəksə, bu aydın görünəcək. Məsələn, mən 82-ci adamamsa, məndən əvvəlkinə də, sonrakını da tanıyacağam. Mənzillər verildəndə aydın olacaq ki, mənə qədər olan şəxslər mənzil alıb. Kənardan kimsə müdaxilə etməyib. Bu ən real variantdır. İndi isə qəsdən sistemi güvənsiz formalaşdırırlar. Eyni anda kütləvi şəkildə müraciətlərin gəlməsi sistemi çökdürür. Bu hər dəfə təkrar olunur. Bundan heç bir nəticə də çıxarmırlar”.

Beynəlxalq idarəetmə sistemləri üzrə mütəxəssis, iqtisadçı Asif İbrahimov da mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikirlərini bölüşüb: “Bu

məsələ ilə bağlı bir sıra boşluqlar var. Fondun sayına baxsanız görürsünüz ki, 16 il ərzində yalnız 52 min adam ipoteka ilə ev alıb. Bu da Azərbaycan əhalisinin heç 1 faizini təşkil etmir. Kirayə mənzili isə 4-5 min adam alıb, 3-4 ay əvvəl. Ümumilikdə heç 60 min adam etmir. Bu, həqiqətən də narahatlıq yaradan məsələdir. Niyə orta statistik Azərbaycan vətəndaşı mənzil şəraitini dövlət tərəfindən yaradılmış imkanlarla yaxşılaşdırma bilmir. Burada bir çox problemlər ola bilər. Birincisi, qanunvericilikdə bununla bağlı olan boşluqlardır, eləcə də tələb olunan sənədlərdir. Vətəndaşın qayınanmasının metrikasını istəyirlər. Məhkumluq haqqında arayış da sənədlər arasında var. Həbsdən çıxmış Azərbaycan vətəndaşı mənzil almamalıdır?! Eləcə də, 15 il bundan qabaq Azərbaycan vətəndaşına ayrılan əməkhaqqına görə ayrılan 60 min manatla vətəndaş Əhmədliyə, Neftçi-

lərdə birotlaqlı, ikiotaqlı ev əldə edə bilərdi. Artıq qiymətlər 2-3 dəfə bahalaşdığına və gəlirlər də o mütənasibdə artmadığına görə ciddi problemlər yaşanır. Fikrimcə, qanunvericilikdə olan baryerlər, eləcə də əmlak qiymətlərinin artması İpoteka Zəmanət Fondunun sayında ev alanların sayında özünü əks etdirir. Bir daha təkrar edirəm, Azərbaycan əhalisinin heç 1 faizi etmir o rəqəmlər”.

Qeyd edək ki, 2024-cü ildə İpoteka və Kredit Zəmanət Fondunun vəsaiti hesabına müvəkkil banklar tərəfindən 439,8 milyon manat həcmində 4685 ipoteka krediti verilib. Bunun 357,7 milyon manat məbləğində 3609-u adı ipoteka krediti, 82,1 milyon manat məbləğində 1076-sı isə güzəştli ipoteka krediti olub. Ümumilikdə, 2006-2024-cü illərdə fondun vəsaiti hesabına verilən ipoteka kreditlərinin həcmi 3,31 milyard manatı keçib ki, bu da 52 530-dan çox ailənin öz mənzil şəraitini yaxşılaşdırmasına imkan verib.

Fondan bildirilir ki, onun vəsaiti hesabına verilən ipoteka kreditlərindən faydalananların 67 faizini gənclər və gənc ailələr təşkil edib. Kreditlərin cəmi 22 faizə yaxını regionların payına düşüb: “Dövr ərzində ipoteka bazarında müvəkkil banklar arasında rəqabət mühitinin gücləndirilməsi təmin edilib, ipoteka kreditləri üzrə maksimal faiz dərəcəsinin illik 8 faiz müəyyən olunmasına baxmayaraq, bir sıra banklar tərəfindən daha aşağı faiz dərəcələri ilə (6-7 faiz) ipoteka kreditlərinin verilməsi davam etdirilib. Nəticədə, 2024-cü ildə adı ipoteka kreditləri üzrə orta illik faiz dərəcəsi 7,4 faiz təşkil edib.

□ **Afaq MİRAYIQ, “Yeni Müsavat”**

Diqqət: onlayn alış-verişdə aldanmamaq üçün...

Mütəxəssislər deyirlər ki, məhsul xaricdən alınıbsa, heç bir dövlət orqanına şikayət etmək mümkün deyil

Son illər eksrəyyet onlayn alış-veriş üstünlük verir. Təəssüf ki, belə alış-verişlər zamanı bəzən fırıldaqçılıqla, eləcə də alınan malın sifariş ediləndən fərqli olması, yaxud ümumiyyətlə, məhsulun gəlməməsi kimi hallarla qarşılaşa bilərik. Bu hallarda insanlar nə etməlidir?

Qeyd edək ki, xarici ölkələrdə onlayn alış-veriş zamanı istehlakçıların hüquqlarını qorumaq və fırıldaqçılığın qarşısını almaq üçün bir sıra qabaqlayıcı tədbirlər həyata keçirilir. Əksər inkişaf etmiş ölkələrdə ödənişlərin qorunması üçün banklar və kredit kartı şirkətləri məsuliyyət daşıyır. Fırıldaqçılıq edən satıcılara qarşı cərimələr və məhdudiyyətlər tətbiq olunur. Müştəri hüquqlarını qoruyan dövlət və qeyri-dövlət qurumları var. Onlayn platformalar alıcını qorumaq üçün qaydalar və zəmanətlər təqdim edir. Məsələn, ABŞ-da Federal Ticarət Komissiyası (FTC) onlayn alış-verişdə istehlakçıların hüquqlarını qoruyur. Əgər mal çatdırılıbsa və ya fırıldaqçılıq olursa, bank vasitəsilə ödəniş geri alına bilər. Eləcə də, Better Business Bureau (BBB) kimi təşkilatlar satıcıların etibarlılığını qiymətləndirir. E-ticarət platformalarına ciddi nəzarət var, məsələn, “Amazon” və “eBay” alıcıları qorumaq üçün satıcılara qayda və standartlar tətbiq edir. Çin-də isə Alibaba, JD.com kimi böyük platformalar satıcıları ciddi yoxlayır və alıcıları qorumaq üçün “escrow” sistemi (ödəniş satıcıya yalnız alıcı razı olduqda verilir) tətbiq edilir. Fırıldaqçılıq edən şirkətlər “qara siyahıya” salınıb və ticarət fəaliyyətləri məhdudlaşdırılır. Ali-express Buyer Protection sistemi var ki, məhsul düzgün gəlmədikdə alıcının pulu qaytarılır.

İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəçisi Eyyub Hüseynov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a deyib ki, onlayn ticarətdə istehlakçının malı 14 gün müddətində geri qaytarmaq və dəyişmək hüququ var: “Yalnız kassa çeki olmaq şərtiylə. Amma çox vaxt onlayn ticarət zamanı kassa çeki verilmir. Buna görə də malların qaytarılma və ya dəyişdirmə imkanı olmur. Bəzən axşam saatlarında, metro çıxışlarında malların istehlakçının üstünə atıb gedirlər. İstehlakçılar bu kimi hallara qarşı diqqətli olmalıdır və hüquqlarını bilməlidirlər. Xüsusilə yeni onlayn ticarət platformalarında ciddi fırıldaqçılar olur. Məsələn, “Tempo”-dan şikayət gəlib, alış-veriş zamanı bəzi vətəndaşlar bu cür hallarla qarşılaşıb. “Instagram” səhifəsində saat sifariş edib, lakin ona sadəcə dairəvi metal parçası göndərilib. Başqa bir vətəndaş dəsmal dəsti sifariş verib, lakin cəmi 20 sm uzunluğunda parça verilib. Bu sahədə çox ciddi aldatma var. Ona görə də istehlakçılara tövsiyə olunur ki, belə hallarla qarşılaşdıqları təqdirdə mütləq İqtisadiyyat Nazirliyinin Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidmətinə müraciət etsinlər. Bunun üçün “195 Çağrı Mərkəzinə və ya (+994 12) 599-76-00 nömrəsinə zəng etsinlər”.



Hüquqşünas Əkrəm Həsənov isə “Yeni Müsavat”a mövzu ilə bağlı mühüm məqamları açıqlayıb: “Azərbaycanda belə hal baş verirsə, rəhbərliklə həll etmək olur. Fərqi

yoxdur, bu mağazadan alınıb, yoxsa onlayn sifariş edilib. Hər iki halda həm məhkəməyə müraciət etmək mümkündür, həm də ən rahat yol olaraq istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi baxımından Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidmətinə şikayət etmək olur. Bu yol daha asan hesab edilir, çünki məhkəmə prosesi əlavə xərclər, vəkil haqqı və digər prosedurlar tələb edir, bu da bəzən alınan məhsulun qiymətindən baha başa gələ bilər. Amma şikayət edib məsələnin həllinə nail olmaq mümkündür. O ki qaldı xaricdən alınan məhsullara, bu, əlbəttə ki,

problem yaradır. Birinci, ölkəmizdə heç bir dövlət orqanına siz bu barədə şikayət edə bilməzsiniz, çünki həmin şirkətlər bizim dövlətin ərazisində deyil. Həç kəs də sizə bu məsələdə kömək etməyəcək. Yalnız həmin ölkənin dövlət orqanları, əgər varsa, həmin dövlətin məhkəməsi bunu edə bilər. Təsəvvür edin ki, hətta Azərbaycanda məhkəməyə müraciət etmək bahadırsa, xaricdə bunu etmək lap bahadır, üstəlik, onların qanunlarını bilmədən hərəkət etmək, əlbəttə ki, real deyil. Bu halda vətəndaşımız aciz qalır, çünki aldığı malın dəyəri o qədər yüksək deyil ki, bu pro-

sesə vaxt və pul sərf etsin. Təbii ki, qanuni yolla bunu etmək olar. Kimsə prinsipə düşüb, xarici ölkədə özünə vəkil tapıb bu işin axırına çıxa bilər. Amma eksrəyyet bunu edə bilməz”.

Hüquqşünas əlavə edib ki, insanlar etibar etdikləri şirkətlərdən onlayn alış-veriş etsinlər: “Bu münasibətlər daha çox etibar və güvən üzərində qurulub. Yeni həmin o onlayn satış şəbəkələri daha çox nüfuzlarını qorumağa çalışırlar. Çünki onlar dünyada tanınır. Onlar haqlarında pis fikir, mənfi rəy formalaşmasını istəməzlər. Məsələn, hansısa satıcının məhsulu göndərməməsi, səhv göndərməsi və ya digər oxşar problemlər barədə mənfi rəy yaranmasını arzulamazlar. Amma belə rəyləri yaratmaq mümkündür - sosial şəbəkələrdə, onların saytlarında şikayətlər, müraciətlər vasitəsilə. Buna görə də insanlara tövsiyəm budur ki, birincisi, tanınmamış yerlərdən alış-veriş etməyin. Sizin alış-veriş etdiyiniz ticarət şirkəti nə qədər çox tanınarsa, sizin də təminatınız yalnız o qədər güclü ola bilər. İkincisi də odur ki, tanınmayan şirkətlərdən nəse alırsınızsa, kart məlumatlarınızı daxil edirsiniz və sonra da təəccüblənirsiniz ki, niyə kartınızdan pullar oğurlandı. Məlumatlarınızı paylaşmaqdan çəkinin. Bəli, tanınan şirkət əlbəttə ki, oğurluq etməz, çünki onun nüfuzu var. Amma yəna da deyirlər ki, hətta tanınan şirkətlərdə belə problemlər yarana bilər. Problemlər yaranıqda isə mütləq onlara öz saytları vasitəsilə müraciət etməlisiniz. Yeni burada başqa bir yol yoxdur”.

□ **Afaq MİRAYIQ, “Yeni Müsavat”**

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın ötən həftə ABŞ-a etdiyi səfər güddüyü hədəflər baxımından fiasko sayıla bilər. Əsas da o səbəbə ki, Nikol Bayden hökumətinin ermənipərəst kursunu davam etdirə biləcəyi ilə bağlı Tramp administrasiyasından heç bir zəmanət ala bilmədi. Rəsmi şəxslərdən isə yalnız vitse-prezident Ceyms Vens Paşinyanla 5-6 dəqiqəliyinə görüşüb. Bu müddətdə də ciddi mövzuların müzakirəsi istisnadır.

Məsələ ondadır ki, ABŞ-da vitse-prezident postu siyasi iyerarxiyada o qədər də nüfuzlu sayılmır. Ermənistanın baş naziri isə ABŞ-ın qərar qəbul edən şəxslərdən heç biri ilə - prezident Tramp, müdafiə naziri və prezidentin milli təhlükəsizlik müşaviri ilə görüşməyib. ABŞ-ın xarici siyasətini isə məhz bu rəsmilər müəyyən edir.

Bu arada ABŞ Konqresində "erməni qrupu"un həmsədrəri - Nümayəndələr Palatasının üzvləri Frenk Pallon, Qus Bilirakis, Bred Şerman və Devid Valladao dövlət katibi Marko Rubioya məktub göndərərək Azərbaycana qarşı iqtisadi sanksiyaların tətbiqinə çağırırlar. Məktubda Tramp administrasiyasından Ermənistanı dəstəyi davam etdirmək, hərbi və müdafiə yardımını artırmaq və İrəvanı pilot-suz döyüş maşınları ilə mübarizə aparmaq üçün avadanlıqla təmin etmək xahiş olunur.

Bundan əvvəl də həmin lobbistlər dəfələrlə Ağ Evə və Dövlət Departamentinə məktublar göndərərək, Bakıya qarşı sanksiyaların tətbiqini tələb edib və müxtəlif qanunvericilik təşəbbüsləri irəli sürüblər. Ancaq hazırkı müraciət Trampın ikinci prezidentliyi dönəmində Azərbaycana göz-

dən salmaq üçün ilk rəsmi müraciətdir. Təsiri olacaqmı? "Ermənistan davası" təşkilatının Vaşinqtondakı ofisinin mətbuat katibi Yeqhisabet Çuljiyan isə deyib ki, ABŞ prezidentinin xarici yardımını dondurulması ilə bağlı fərnəminin Azərbaycana münasibət-də çox müsbət qiymətləndirir-lər: "Belə ki, həmin ölkənin hökuməti həmişə ABŞ yardımından öz iradəsinin əksinə istifadə edib".

Erməni diasporu rəsmisinin sözlərinə görə, Azərbaycana yardıma yenidən baxılacağına sevinənlər də, bəzi məsələlərdən əmin deyillər. "Lakin əmin olmaq istədik ki, bu, həm də Azərbaycana hərbi yardımın dayandırılmasına səbəb olacaq".

Çuljiyan bildirib ki, Amerikadakı erməni diasporu Azərbaycana qarşı sanksiyaların tətbiqi istiqamətində də iş görür. "Biz həmçinin Qarabağda həyata keçirilən soyqırım hə-rəkətlərinə görə Azərbaycana qarşı sanksiyaların tətbiqi üzərində işləyirik. Lakin bu-nun nəticələrinin olub-olma-yacağı barədə indidən nəse demək mümkün deyil. Tramp hələ yeni dövlət başına ke-çib", - erməni fəali sayıqlayıb.

Rəsmi Bakı isə Ağ Evin yeni rəhbərliyi ilə münasibət-

Azərbaycana qarşı məkr - erməni lobbisi Trampa "xod" axtarır

Kongresdəki "erməni qrupu" Rubioya məktub göndərərək Bakıya sanksiyaların tətbiqinə çağırırlar; ekspert baş nazirin Vaşinqton səfərini və bu cəhdləri növbəti fiasko sayır



lərə ümidlə baxır. Prezident yeni hakimiyyət dövründə əlaqələrin strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə qalxacağını gözləyir. Tramp erməni diasporunu və satqın konqresmenləri eşidərmə, əgər Paşinyanın son ABŞ səfərinə o, faktiki "sıfır" diqqət ayırıbsa?

Xatırladaq ki, hətta Bayden kimi ermənipərəst prezident dövründə belə bu çağırışlar Kongresdə nəticə verməyib. Elə isə erməni diaspo-

ru niyə Trampa ümidlidir?

Ədalət Partiyasının sədr müavini, siyasi şərhçi Mütəllib Rəhimli "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, hazırda prezident Trampın hərəkətlərini dəyərləndirmək çətin-dir: "Qeyri-standart gedşləri, anlaşılmaz qərarları ilə müəmmalı məqamları coxaldir. Bununla belə, ermənilərin ənənəvi xislətlərindən, ölkəmizə və xalqımıza qarşı təxribatlardan əl çəkmədikləri gö-

rünür. Halbuki baş nazir Nikol Paşinyan bütün dünyanı inandırmağa çalışır ki, Ermənistan sülh müqaviləsi imzalamaya hazırdır, lakin Azərbaycan buna adekvat reaksiya vermir. Göründüyü kimi, ermənilər üzde bir cür, altda isə tamamilə fərqli siyasət aparırlar".

M.Rəhimli söylədi ki, hazırda ABŞ Nümayəndələr Palatasının üzvlərinin müraciətini iki səbəbə görə də heçə saymaq doğru olmazdı: "Birincisi, Azərbaycanın bu aralar Qərblə münasibətlərində gərginlik yaşanır. Xüsusilə Avropa ilə ortada anlaşılmazlıq var. Bu da Nümayəndələr Palatasının üzvlərinin müraciətinin təsirini artırır. İkincisi, ABŞ-ın yeni hakimiyyətinin mövqeyi kifayət qədər anlaşılmazdır və əlimizdə qarantıya olacaq bir tutarlı səbəb yoxdur. Üstəlik, Paşinyan səfəri cərci-vəsində ABŞ vitse-prezidenti və dövlət katibi ilə görüşlər ke-

çirib. Yəqin ki, Ermənistan haqqında müəyyən yanlış təsəvvürləri formalaşdırı bilib. Onu da nəzərdən qacırmaq ol-maz ki, bu müraciət məhz Paşinyanın səfərindən və görüş-lərindən sonra meydana çıxıb. Bu da bizə ehtiyatlı olmağın va-cibliyini göstərir. Bütün bunla-ra rəğmən müraciətdə yer alan tələblərin yerinə yetiriləcəyi ehtimalı azdır. Lakin ən azı bi-zim ləğv ediləcəyinə ümid etdi-yimiz 907-ci düzəliş qüvvəsində saxlanılacaq. Ola bilər ki, Birləşmiş Ştatların Ermənis-tanla müqayisədə ölkəmizə qarşı daha soyuq münasibəti ayrı-ayrı epizodlarda üzə çı-xsın. Ölkəmizə qarşı bir təzyiq alətinin işlək vəziyyətə gətirildi-yini də unutmamalıyıq. Ona görə də rəsmi səviyyədə bu prosesin diqqətdə saxlanılma-sına və mümkün qədər neytrallaşdırılmasına yönəlik addımlara ehtiyac var".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Ermənistanda növbədənənar seçkilər olacaqmı? Son vaxtlar bu ölkədəki mənbələr hakim partiya-nın içindəki bəzi dairələrə istinad edərək bu suala təsdiqləyici cavab verirlər, hərçənd hakim partiya-nın lideri Nikol Paşinyan bir neçə həftə əvvəl bu cür şayiələri inkar edərək dedi ki, seçkilər mövcud konstitusion qrafikə əsasən keçiriləcək, yeni növbəti ildə baş tutacaqdır.



Hüseynbala SƏLİMOV

ABŞ hakimiyyətinin Ermənistanı yönəlik siyasətilə bağlı qeyri-müəyyənliklər də əlavə olunub.

Sonuncudan başlayaq. Ötən həftə Nikol Paşinyan Vaşinqtonda idi, haradakı beşinci beynəlxalq etiqad və din azadlığı sammiti keçirilirdi. Amma daha çox insan bu səfərə başqa rakursdan baxırdı: erməni lideri yeni ABŞ hakimiyyətinə çıxış tapacaqmı? İndiki ABŞ prezidentinin İrəvanla bağlı siyasətini heç olmasa, ümumi konturlarını təmin etmək mümkün olacaqmı - axı o, özündən əvvəlki Bayden qədər ermənipərəst prezident deyil. Ona daha qüdrətli yəhudi diasporunun da dəstəyi bəs edir. Üstəgəl, ABŞ-dakı erməni diasporu indi daha çox demokratlarla bağlıdır, nəinki respublikaçılarla.

Həm də diasporun erməni baş nazir ilə ciddi problemləri var: sonuncu uydurma erməni "genosidi ilə", hətta Ermənistanın regiondakı indiki siyasəti ilə bağlı tənqidi çıxışları ilə diaspor da özünə qarşı neqativ münasibətə səbəb olub, çünki yalançı erməni "genosidi" diaspor üçün az qala əsas siyasəti alver və biznes bazisidir.

Amma buna baxmayaraq, müxtəlif politoloqlar və analitiklər (Ermənistanın özündə və xaricində!) ölkədəki mürəkkəb proseslərlə bağlı mülahizələr söyləyərkən periodik olaraq bu problemə qayıdırlar, çünki növbəti seçkilər yaxınlaşdıqca müxtəlif ssenarilər ətrafında daha çox fantaziya etmək üçün meydan və fürsət də genişlənir.

Buna həm də Ermənistanın siyasi iqlimindəki getdikcə artan qeyri-müəyyənliklər də revac verir: onlar hər il deyil, az qala, hər ay artırırlar və daha çox diqqət çəkirlər.

Əvvəl qeyri-müəyyənliklər daha çox ölkədəki daxili siyasi atmosferlə və xüsusən də Rusiya-Ermənistan münasibətləri ilə bağlı idi.

İndi bu ansamblə yeni

Paşinyanın hakimiyyətdə neçə ili qalıb?

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, Paşinyan özü də diaspor dan və erməni kilsəsindən daha az asılı olmaq istəyir, çünki son vaxtlara qədər onlar demək olar ki, Ermənistanı idarə edirdilər. Ona görə də düşünürük ki, diaspor Paşinyanla yeni ABŞ hakimiyyəti arasında əlaqə qurmaq üçün çox çalışdı, yox, güman, belə olmadı...

Ona görə də eşidəndə ki, Paşinyan ABŞ-ın vitse-prezidenti ilə görüşüb (deyilənə görə, görüş cəmi beş dəqiqə çəkib!), hətta buna da təəccübləndik, çünki Trampın birinci hakimiyyəti dövründə erməni baş nazir ABŞ tərəfindən heç bir yüksək diqqətə layiq görül-məmişdi və bunun özü bir da-ha göstərir ki, ABŞ əslində re-gionda sülh istəyir, çünki Nikol Paşinyan bir neçə il bundan döyüşkən müharibə ritorikası sərgiləyərkən birinci Tramp hakimiyyəti nəinki ona heç bir dəstək vermədi, hətta hər hansı diqqətə də layiq bilmədi.

Düşünürük, elə indi də Paşinyan çox böyük ümidlərə qapılmamalıdır: Tramp addım-addım təkçə müxtəlif təşkilatlara və proqramlara deyil, bütöv dövlətlərə yardımını dondurur və belə güman var ki, Ermənistan da bu maddənin altına düşəcəkdir.

Bundan başqa, postsovet məkanı Trampı elə də cəlb etmir: bəzi xarici müşahidəçilərin belə qiymətləndirmələrinə diqqət yetirsək görürük ki, o, hətta bu məkanda Rusiyanın "həyatı maraqları"nı etiraf etməyə hazırdır.

Burada Rusiya-Ermənistan əlaqələrinə keçmək məntiqli olardı, hərçənd bu haqda o qədər yazılır və deyilir ki, sual yaranır: nəse ciddi və fərqli bir şey deyə biləcəyikmi bu kontekstdə?

İndi təkçə Ermənistanla Rusiya arasında deyil, hətta Azərbaycanla Rusiya arasında da münasibətlər çox soyuqdur. Bakı ilə Moskva arasındakı əlaqə-

lər məlum təyyarə hadisəsindən sonra çox gərginləşib, hətta qarşılıqlı ittihamlar baş alıb gedir.

Bir sözlə, Ukrayna Rusiya ilə vuruşur, Moskvanın nəinki İrəvana, hətta Bakıya da münasibəti çox soyuyubdur və paradoksal olan budur ki, belə bir durumda Tiflis özünün geosiyasi oriyentasiyasını dəyişmək istəyir, Rusiya ilə münasibətlərinə təzədən baxmağa çalışır. Bir daha soruşuruq: tələsik qərar deyilmi bu?

Azərbaycana gəldikdə, hətta bundan əvvəl özünün son inauqurasiya mərasimində Azərbaycan Prezidenti açıq şəkildə bəyan etdi ki, Bakının integrasiya istiqaməti türk dünyasıdır, yeni bir sıra xarici müşahidəçilərin təxminlərinə rəğmən, Azərbaycanın Rusiya ilə bağlı hər hansı geosiyasi planı yoxdur, Moskva Bakı üçün sadəcə, mühüm şimal qonşusudur!

Ermənistanla Rusiya arasında da münasibətlər hamar deyil. Biz bu sətirləri yazarkən məlum oldu ki, İrəvan KTMT-nin daha bir tədbirini ignor edib. Amma bir məsələ hələ də dəqiq məlum deyil: İrəvan bunu Rusiyadan və KTMT-dən incidiyinə görə edir (ikinci Qarabağ savaşın-

da yetərli dəstək göstərmədiklərinə görə), yoxsa Ermənistanın və liderinin Qərbə integrasiya ilə bağlı çox ciddi niyyətləri var?

Ona görə də bir daha növbədənənar seçkilər məsələsinə qayıdaraq deyək ki, burada da cavabdan çox sual var.

Bəli, erməni lideri sülhpərvər ritorikanı mənimsəyibdir, tez-tez Azərbaycan və Türkiyə ilə yeni münasibətlərdən danışır, amma onun bu kursu erməni əhalisinin əksəriyyəti tərəfindən dəstəklənmir? Məsələ də elə bundadır.

Bugünlərdə bizim telekannalların birində sənədli film verirdilər. Sadə ermənilər danışdı, amma onlar heç də sadə şeylər demirdilər. Çoxu deyirdi ki, guya azərbaycanlılar "bunların torpaqlarını" zəbt edib, onlar yeni müharibəyə hazırlaşmalıdırlar və s. və i. Onların əksəriyyəti indiki erməni liderinin siyasətini tənqid edir, onu hətta xəyanətdə də ittiham edirdilər!

Ona görə də demək olmaz ki, Nikol Paşinyanın və ya partiyasının reytingi artır və ya yüksəkdir. Odur ki, reyting artırmırsa, o, nə qədər ki, sifra etməyibdir yeni seçkiləri keçirmək daha məntiqli olmazdı-mı?

Rusiya Dövlət Dumasının MDB işləri üzrə komitə sədrinin birinci müavini, erməni yanlısı Konstantin Zatulın köhnə ampluasındadır. Rusiyadan ölkəmizə hədəyanlar səsləndiyi vaxtda o da təbii ki, “ümumi xor”a qoşulub. Əslində “it hürər, karvan keçər” məntiqi ilə ciddiylə almamaq da olardı, amma söhbət Putinin sədri olduğu “Vahid Rusiya” hakim partiyasının deputatından gedir.

Maraqlıdır ki, Zatulın AZAL təyyarəsinin Qroznı səmasında vurulduğunu dolayısı ilə etiraf edib. Bakıda “Rus evi”nin bağlanmasıdan danışarkən isə ironik sözlər işlədib.

“Artıq çoxlu mürəkkəb sərf olunub, sözlər deyilib ki, Azərbaycan bizim demək olar, ən sadıq müttəfiqimizdir. Xüsusilə Ermənistanda baş verənlər fonunda. Amma biz realılıqla, onların bizə münasibəti ilə üzleşdik. Bütün bunlar guya bizim vurduğumuz təyyarə məsələsi fonunda baş verir. Rusiya prezidenti üzr istəyib, rusiyalılar da həlak olub. Rusiyanı şeytanlaşdırmaq istəyi isə Ukrayna dronlarının hücumu zamanı baş

Rus deputatdan sərsəm iddia - Moskva nə vaxt Azərbaycanın dostu olub ki?!

Hakim partiyanın erməniperəst Duma üzvü Zatulın də “xor”a qoşuldu, Bakıdan ona şillə kimi cavablar gəldi

sından baxır. Onlar heç vaxt bizim tamhüquqlu müttəfiqimiz olmayıblar, həmişə və indi də regionda Türkiyənin müttəfiqi olaraq qalırlar. Bu o deməkdir ki, Azərbaycan bizə yox, Türkiyəyə yönəlir və bizimlə ittifaq situativ xarakter daşıyır. Qarabağda müharibəyə, “təxribatlara”, “cinayətlərə”, vurulmuş helikoptərə Rusiya göz yummalı olanda, o zaman tərəfdaşlıq münasibətləri var idi. Boru kəməri marşrutları çəkmək lazım olanda bizi diqqət və qayğı ilə əhatə edirdilər. Azərbaycan

yə düşməni olduğunu gizlətmir: “Ancaq ona təsir edən odur ki, qatı erməniperəst olmasına baxmayaraq, Ermənistan hökuməti onu qara siyahıya salıb və rusiyalı deputat müttəfiq hesab etdiyi ölkəyə gedə bilmir. Çünki Zatulın baş nazir Nikol Paşinyanı da hədəf seçib. Zatulının növbəti sayıqlamalarına gəldikdə, bir cə həqiqəti söyləyib, bəli, biz Rusiyanı heç zaman Azərbaycanın həqiqi müttəfiqi saymamışıq. Bu necə müttəfiqdirdi ki, Azərbaycan torpaqlarının işğalında erməni separatçıları

şin təyyarəmizi raketlə vurmaları, vətəndaşlarımızı öldürmələri bəs deyil, ortada üzrxahlıq və kompensasiyanın ödənməsi də yoxdur, hələ bizə qarşı nəse tədbir görmək istəyirlər. Nə edəcəkləri bellidir. Rusiyada çalışan azərbaycanlıları sıxışdıracaq və kənd təssərrüfatı məhsullarımızı qəbul etməyəcəklər. Hər ikisinə hazır olmalı və müvafiq tədbirlər görməliyik”.

Siyasi şərhçi Aydın Quliyev isə qeyd etdi ki, 44 günlük müharibədən sonra Kreml başbirlənlərinin lazımı



“Qarabağla bağlı iddia qaldıra bilməyəcəyik” - Saqatelyan

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın son açıqlamalarında qondarma “erməni soyqırımı”nı inkar etməsi və Azərbaycana qarşı beynəlxalq iddialardan imtina edibə biləcəyini deməsi daşnakları ciddi şəkildə narahat edib.

“Yeni Müsavat” xəbər verir ki, “Daşnaksütyun” Partiyasının rəhbəri İşxan Saqatelyanın verdiyi açıqlama bunu təsdiqləyir. O deyib ki, Ermənistanın beynəlxalq məhkəmələrdə Azərbaycana qarşı iddialarını geri götürməsi bir sıra problemlərə yol açacaq. Onun sözlərinə görə, bu, gələcəkdə də İrəvan üçün bəzi sıxıntılar yarada bilər. “Bu, Qarabağın Azərbaycan ərazisi olaraq tanınması deməkdir. Bu həm də gələcəkdə həmin iddia ilə çıxış etmək perspektivini də aradan qaldırır”.



“Bakı sərhəddə üçüncü qüvvə istəmir” - erməni analitik

“Azərbaycan Ermənistanla öz sərhədində üçüncü qüvvənin olmasını istəmir”. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bunu erməni politoloq Beniamin Matevosyan iddia edib. Onun sözlərinə görə, rəsmi Bakı öz sərhədində başqa qüvvələrin olmasını istəməməkdə maraqlarını güdür.

“Həmin qüvvə isə təkə Avropa İttifaqının müşahidə missiyası deyil, həm də Rusiya hərbiçiləridir. Azərbaycan rus hərbiçilərinin Ermənistan-Azərbaycan sərhədində olmasını arzulamır”.

2022-ci ildə bəyan etdi ki, “Qarabağ Azərbaycandır!”

Başla düşülür ki, bu, rusların qurduğu oyuna böyük zərər oldu, düz 200 illik planlarını zibilxanaya atdı. Ancaq Paşinyan onlara bu zərbəni vurmaqda haqlı idi... Çünki Rusiya “çörəyini sahibini tanımayan itin qabağına atmışdı”.

A.Quliyevin fikrincə, Rusiyanın əli baltalı Ukraynda olduğu bir vəziyyətdə, nəinki Ermənistanı Azərbaycana sülhə məcbur etmədi, Zəngəzur dəhlizini açmağa da vadar edə bilmədi, əksinə, pərdəarxası qeyri-səmi oyunları davam etdirdi: “Təyyarəmizi vurdu, Zatulın ki-

mi qanmazları İlham Əliyevin üstünə saldı. Hansı haqla? Azərbaycan Prezidenti 2022-ci ilin fevralında Rusiya ilə strateji bəyannamə imzalayanda Rusiyaya Rusiyanın qədrini bilmədiyi “kart-blans” verdi. İndi bütün sübutlar ortada iken təyyarəmizi vurduqlarını niyə etiraf etmirlər?! Belə müttəfiqlik olur? Üstəlik, Zatulınlar, tolstoylara “Azərbaycanı vurun” əmri vermək nə deməkdir?! Dünyada təklənmək bəlkə də Rusiya üçün müəyyən çıxış şansları saxlayırdı. Regionda təklənməyin isə çıxışı yoxdur”.

□ Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”



verənlərlə bağlıdır. Hamıya aydındır ki, bu, istənilən halda hava təhlükəsi səbəbindən baş verib”, - Zatulın bildirib.

Ardınca deyib: “Əminəm ki, biz həlak olanların ailələrinə kömək edirik, istintaq nə baş verdiyini göstərəcək. Amma indi belə görünür, Azərbaycan Qərbdəki və Türkiyədəki dostlarına nə qədər prinsipial olduğunu göstərmək istəyir. Düşünürəm ki, bu, ağıllı siyasətdir, Azərbaycan Rusiyadan heç yere getməyəcək. Sabah onlar yenə öz ehtiyacları ilə bağlı bizə müraciət edəcəklər”.

Yeni Zatulın faktiki “hədə-qorxuya” keçib, Moskvanın cavab tədbirləri görməyə hazır olduğunu bildirib: “Anlamaq lazımdır ki, Azərbaycan bizim müttəfiqimiz deyil. Moskvada Azərbaycanın da bu cür qurumları var, bizim tərəfimizdən cavab tədbirləri görmək doğru olar. Ölkə hakimiyyəti bizimlə münasibətlərə yalnız öz maraqları prizma-

və Ermənistan arasında münaqişə istədikləri kimi başa çatandan sonra isə Azərbaycanın rəhbərliyi Rusiyaya münasibətdə öz xüsusi mövqeyini göstərmək üçün hansısa bəhanədən istifadə etməyə qərar verdi”.

Zatulın bir şeydə haqlıdır ki, Azərbaycan nəinki Rusiyanın, heç bir dövlətin orbitində deyil, olmayıb. Çünki müstəqil, balanslı xarici siyasətə üstünlük verir. Eyni dərəcədə biz heç vaxt Rusiyanı özümüzə etibarlı dost saymamışıq. Moskvanı yalnız situativ tərəfdaş bilmişik. Və zaman göstərdi ki, düz də etmişik. Ümmiyyətlə, Rusiyanın dostu, müttəfiqi varmı? Bunun üçün gərək özün də etibarlı dost, müttəfiq olmağı bacarasan. Bu isə Moskvaya heç vaxt xas olmayıb.

Politoloq Elxan Şahinoğlu “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Konstantin Zatulın qatı erməniperəst olduğu qədər Azərbaycan və Türki-

na dəstək verib, Xocalı soyqırımında iştirak edib, Ermənistanı ölkəmizə qarşı silahlandırıb?! Rusiya ilə strateji müttəfiqlik haqqında sənəd bizə sadəcə ona görə lazım idi ki, Qarabağda separatizmə son qoymaqda Moskva bizə mane olmasın və hərbi kontingentini ölkəmizdən çıxarsın. Hər ikisinə nail olduq. Zatulın deyib ki, Azərbaycan Rusiyanın deyil, Türkiyənin strateji müttəfiqidir. Ayı necə olmalıydı ki?”

Analitikin sözlərinə görə, Zatulının “məntiqindən” belə çıxır ki, Rusiya Qarabağın Azərbaycanın nəzarətdə götürülməsinə və enerji resurslarının dünya bazarlarına çıxarılmasına əngəl olmamaqla böyük “fədakarlıq” edib: “Bu, imperiya tənəkkürüdür. Bunlar Azərbaycan və digər qonşu dövlətlərin müstəqilliyini və müstəqil seçimlərini qəbul etmirlər. Zatulın Kremlə Azərbaycana qarşı cavab tədbirləri görməyə çağırış edib. Sərn-

Ermanın keçmiş prezidenti, Azərbaycanca qarşı çoxsaylı cinayətlərin iştirakçısı, Xocalı soyqırımında və digər insanlıq əleyhinə cinayətlərdə rəhbər şəxs kimi iştirak etmiş Robert Köçəryan öz xatirələrində Azərbaycan torpaqlarının necə işğal edildiyini, beynəlxalq təzyiqləri azaltmaq üçün hansı hiylələrə əl atdıklarını və işğalın məqsədli şəkildə genişləndirildiyini açıq şəkildə etiraf edib. Musavat.com-un məlumatına görə, onun "Jizn i svoboda" adlı xatirə kitabında yazdıqlarından aydın olur ki, Ermənistan hökuməti Kəlbəcər işğal edildikdən sonra beynəlxalq təzyiqlə üzləşdiyi üçün diqqəti yayındırmaq məqsədilə Ağdamı da işğal etmək qərarına gəlib.

R.Köçəryan bildirir ki, Ağdamın işğalı Kəlbəcəri "arxa plana keçirmək" üçün həyata keçirilib. Onun sözlərinə görə, 1993-cü ilin iyul ayında Ağdama hücum planı Ermənistan hökumətindən gizlədilib və əməliyyat yalnız Qarabağdakı separatçı rəhbərlik tərəfindən təşkil olunub. Bildirilir ki, 1993-cü ilin aprelində BMT-nin 822 sayılı qətnaməsi qəbul edildi. Bu qətnamə Kəlbəcərin işğaldan azad olunmasını tələb edirdi və bu, Ermənistan üzərində ciddi beynəlxalq təzyiqlər yaratmışdı. O dövrdə Ermənistanın prezidenti Levon Ter-Petrosyan və Rusiya prezidenti Boris Yeltsin də Kəlbəcərin qaytarılmasını tələb edirdi. Köçəryan etiraf edir ki, Ermənistanın həm hökumət, həm də Rusiya tərəfindən Kəlbəcəri qaytarmağa məcbur edilməsi separatçı rejimi çixılmaz vəziyyətə salmışdı. Bu səbəbdən onlar Kəlbəcəri saxlamaq üçün diqqəti yayındırmaq qərarına gəldilər və Ağdama hücum etdilər.

R.Köçəryanın dediklərinə əsasən, Ağdama hücum iyulun ortalarında başlayıb: "Ermənistan hökumətindən gizli şəkildə həyata keçirilən əməliyyatda məqsəd şəhəri tamamilə boşaltmaq idi. Şəhər əvvəlcə cənub və şimaldan mühasirəyə alındı, sonra isə ermənilər əhaliyə xəbər göndərdilər ki, yaxın günlərdə hücum olacaq. Bu, yerli əhalidə təşviş yaratdı və şəhər sürətlə boşaldı. İyulun 23-də isə erməni qoşunları Ağdama daxil oldu". Köçəryan qeyd edib ki, Ağdam işğal edildikdən sonra Ermənistan hökumətinə 2 gün yalan məlumat veriblər. O dövrdə Ermənistan parlamentinin sədri Babken Ararktsyan və digər rəsmilər dəfələrlə Ağdamda nə baş verdiyini soruşublar, lakin Köçəryan və komandası şəhəri ələ keçirdiklərini gizlədiblər.

Köçəryan yazıb: "Babken Ararktsyan mənə zəng edib əsəbi halda soruşurdu: "Qulaq as, bilmək istəyirəm, orada nə baş verir? Azərbaycan qəzetləri yazır ki, erməni separatçıları Ağdamı tutublar. Siz indi haradasınız?" Ona yalan danışdım: "Yox, elə bir şey baş vermə-



Xocalı canisinin etirafları: Köçəryanı bu cəza gözləyir...

Ermənistanın eks-prezidentinin dedikləri hüquqi məsuliyyət yaradır; **STM-in icraçı direktoru: "Öləne qədər bilməlidir ki, hər an yaxalana bilər"**



Sahib Məmmədov

yib, sadəcə bir-iki tapanı tutub şəhəri müşahidə edirik. Nəyə görəsə camaat Ağdamı tərk edir". Bu açıqlamalar erməni işğalçı siyasətinin hiyləgərliyini və beynəlxalq ictimaiyyəti aldatmaq üçün tətbiq etdikləri manipulyasiya taktikasını açıq şəkildə sübut edir. Köçəryan Ağdam işğal edildikdən sonra Azərbaycan tərəfinin rus vasitəçi Kazimirov vasitəsilə onlardan əməliyyatları dayandırmağı xahiş etdiyini bildirir.

İyulun 25-dən 28-nə kimi atəşkəs elan edildi, lakin sonradan Ağdamın işğalı BMT-nin 853 sayılı qətnaməsinin qəbul edilməsinə səbəb oldu. Lakin Ermənistanın işğalçılıq hərisliyi bununla dayanmadı. Ağdamın ardınca Füzuli, Cəbrayıl, Qubadlı, Zəngilan və Horadiz də işğal edildi. Köçəryan etiraf edir ki, erməni qüvvələri bu rayonlara hücum edərkən, əsasən ələ keçirdikləri Azərbaycan silahlarından istifadə edirdilər. O yazır: "Hər dəfə tutduğumuz rayonlardan qalan silahlarla növbəti

kəndlərə, rayonlara hücum edirdik. Əhali panikaya düşüb özləri kəndləri, şəhərləri tərk edirdi".

R.Köçəryanın öz kitabında açıq şəkildə etiraf etdiyi bu faktlar Ermənistanın işğalçılıq siyasətinin əyani sübutudur. Onun dedikləri göstərir ki, işğallar beynəlxalq təzyiqləri yayındırmaq üçün ardıcıl şəkildə həyata keçirilib və Ermənistan hökuməti belə bu proseslərə tam nəzarət edə bilmirdi. Azərbaycan 2020-ci ildə Qarabağı işğaldan azad edərək, bu planları alt-üst etdi və regionda yeni realıq yaratdı. "Yeni Müsavat" bildirir ki, Ermənistanın bu cür işğalçılıq hərisliyi bununla dayanmadı. Ağdamın ardınca Füzuli, Cəbrayıl, Qubadlı, Zəngilan və Horadiz də işğal edildi. Köçəryan etiraf edir ki, erməni qüvvələri bu rayonlara hücum edərkən, əsasən ələ keçirdikləri Azərbaycan silahlarından istifadə edirdilər. O yazır: "Hər dəfə tutduğumuz rayonlardan qalan silahlarla növbəti

R.Köçəryanın əmin-ar-

cinayətlərinin - soyqırımı, insanlıq əleyhinə hərbi və təcavüz cinayətlərinin hamısını törədiblər". S.Məmmədov qeyd etdi ki, bu cinayətlər işğal edilən bütün ərazilərdə törədilib, amma bu cinayətlərin eyni zamanda baş verdiyi və ən dəhşətli Xocalıda olub: "Xocalıda baş verən hadisələrin beynəlxalq cinayətlər kateqoriyasına aid edilən soyqırımı, insanlıq əleyhinə və hərbi cinayətlərin hər üçü iştirak edir. Xocalıda baş verən cinayət soyqırımı cinayəti idi. Çünki məqsəd konkret ərazidə yaşayan və konkret milli mənsubiyyətə məxsus olan əhali qrupunu

S.Məmmədov bildirdi ki, Birinci Qarabağ müharibəsi dövründə baş vermiş müharibə cinayətlərinin hamısına siyasi rəhbərliyi o zamanlı prezident Ter-Petrosyan həyata keçirib: "İcraçılar sırasında sonrakı iki prezident Köçəryan və Sərkisyan bilavasitə iştirak edib və bunu sübut edən minlərlə material var. İndi bu şəxslərin həyasızlığı o qədərdir ki, hətta bu cinayətləri törətdiklərini etiraf etməkdən çəkinmirlər. Müharibə cinayətlərinə müddətlər tətbiq olunmur. Əslində bizimlə sülh danışıqları aparən Ermənistan hakimiyyəti bu şəxsləri Azərbaycan xalqına

məhv etmək olub. Əməliyyatı hazırlayanlar, onun həyata keçirilməsinə göstəriş verənlər və onu icra edənlər öz məqsədlərinə çatıb və əhalinin əhəmiyyətli hissəsini yaş, cins tərkibinə əhəmiyyət vermədən məhv ediblər. Xocalıda baş verənlər insanlıq əleyhinə cinayət idi. Çünki əməliyyatı həyata keçirən tərəf şəhər üzərində nəzarəti təmin edərək dinc əhaliyə qarşı amansız divan tutmuş, bütün yaş qrupuna daxil olan insanları qətlə yetirmiş, işgəncə vermiş, əsir götürmüş, uzun müddət psixoloji və fiziki təzyiqlər altında saxlamış, cinsi zorlama, zorla hamile etmə, orqanların çıxarılması kimi qəddar və hərbi əməliyyatlara aidiyyəti olmayan və mülki əhaliyə yönələn vəhşiliklər törətmişlər. Məqsəd həmçinin Qarabağ və ətraf ərazilərdən bütün Azərbaycan mənşəli əhalinin zorla və qorxu altında deportasiyasına nail olmaq idi".

Hüquqşünas qeyd etdi ki, Xocalıda baş verənlər hərbi cinayət idi: "Çünki baş verən qətlər, digər zorakı hərəkətlər, şəhərin tamamilə yerlə yeksan edilməsi hərbi məqsədlərə çatmaq üçün zəruri olan hədlərdən çox kənara çıxdı. Həyata keçirilən əməliyyatın məqsədi tək-cə bir inzibati ərazi vahidinin işğal olunması deyildi, həm də bu şəhərin sakinlərinin və özünün məhvi idi. Əslində bu cinayətlərin baş verməsi ilə bağlı Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanlarında kifayət qədər istintaq materialları toplanıb. Həmçinin bu cinayətlərdə iştirakda təqsirləndirilən bir qrup şəxs tutulub ədalət mühakiməsi qarşısına çıxarılıb".

qarşı törətdikləri müharibə cinayətlərinə görə mühakimə etməlidir. Beynəlxalq Qırımları Xaç Komitəsinin rəsmi veb sahifəsində 2015-ci il 15 dekabr tarixində yayılan press-relizdə 4,496 şəxsin girov, əsir və itkin düşməsinə dair məlumat var. Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş və təndəşlərlə əlaqədar Dövlət Komissiyasının son məlumatlarında hazırda 3 979 nəfər barədə məlumatın olmadığı bildirilir. Bu şəxslərin bir çoxunun girov və əsirlikdə olması barədə məlumatlar var idi. Beynəlxalq Qırımları Xaç Komitəsinin nümayəndələri onlarla görüşmüşdü də. Amma o şəxslər barədə sonradan heç bir məlumat verilmədi. İndi işğaldan azad edilən ərazilərdə tapılan kütləvi məzarlıqlarda bu adamların qalıqları müəyyən edilir. Bu cinayətləri kim törədib? Əlbəttə, Ter-Petrosyan, Köçəryan və Sərkisyanın siyasi rəhbər olduğu Ermənistan hakimiyyətinin vəzifəli şəxsləri və icraçılar. İndiki rəhbər-baş nazir Paşinyanın dövründə, konkret olaraq İkinci Qarabağ müharibəsi dövründə də hərbi cinayətlər törədilib. Döyüş əməliyyatı zonalarından 50-100 km uzaqda olan şəhərlərə ballistik raketlərin atılması, qadağan olunmuş silahlardan istifadə, mina terroru və s. Xalqımıza qarşı müharibə cinayətləri törədənələr mütləq cəzalarını almalıdır. Bu cinayətlərə müddətlər tətbiq olunmur. Nə vaxt yaxalanmaqlarından asılı olmayaraq belə cinayət törətmiş şəxsləri mühakimə etmək mümkündür. Köçəryan canilərdən biridir, öləne qədər bilməlidir ki, hər an yaxalana bilər".

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"



Yaxşı nazirin səsi

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

**“Üzünü məndən niyan etmək
dilərsən, etməgil”**

(Nəsimi)

Kəçən il İTV kanalında yayımlanan “Vətəndaş A” serialında bələdiyyənin gözəndən salınması haqda yazmışdım. Filmdə kənddəki bütün kriminal işlər bələdiyyə sədrinin üstünə yıxılır, sanki orada icra hakimiyyəti ümumiyyətlə yoxdur. Belə şeylər bələdiyyəni gözəndən salır. Deputatlar da mənimlə həmfikir çıxmışlar. Milli Məclisdə deputat Aydın Mirzəzadə demişdir: “Mətbuatda “bələdiyyə sədri tutuldu, cərimələndi, bələdiyyənin qəbul etdiyi qərar ləğv olundu” kimi xəbərləri tez-tez görürük. Vətəndaş da elə bilir ki, bələdiyyə ancaq qanunsuz işlər görür. Ona görə Ədliyyə Nazirliyi bu istiqamətdə işləməlidir”.

Həmin iclasda deputat Elman Məmmədov isə bələdiyyəni icra hakimlərinin qoltuğunun altından çıxartmağı təklif etmişdir. Deputat Tahir Rzayev yanvarın axırında keçirilən bələdiyyə seçkisinin yüksək səviyyədə olduğunu, əvvəlki illərə nisbətən rəqabətin daha da artdığını qeyd etmiş, lakin eyni zamanda vətəndaşları qınamışdır. Deyir camaat bələdiyyənin yanında olmur, ona maddi-mənəvi dəstək vermir. Bələdiyyə üzvlərinin yarıdan çoxu isə qanunları yaxşı bilmir, səlahiyyət çərçivəsindən çıxmış.

Qərribə vəziyyətdir. Bələdiyyə həm yaxşıdır, həm pisdir. Bələdiyyə seçkisi həm yüksək rəqabətlə keçib, həm də camaatın ondan xəbəri yoxdur. Hansına inanaq? Məncə, hər ikisinə. Molla Nəsrəddin demişkən, mənə də inanın.

Ancaq dövlət qulluğu mürəkkəb məsələdir, insafən bunu qeyd etməliyik. Məsələn, keçən həftə gənclər arasında futbol çempionatımızda “Neftçi” “Vətən” komandasını 3:0 hesabla udmuşdu, dava düşdü, “Vətən”in inzibatçısı kəllə atıb rəqibin baş məşqçisinin burnunu sındırdı. Bəlkə oyunda kəllə atıb topu qapıdan keçirə bilərdi, ancaq imkan verilmir. Doğrusu, bu, bizim mövzuya dəxli olmayan mövzu idi, heç niyə bura düşdü, anlamıram.

Dövlətçilikdən bəhs edirdik. İtaliyada internet dələduzları müdafiə nazirinin səsinə yamsılamaq üsulu ilə çoxlu biznesmenlərə zəng vurublar, pul istəyiblər. Guya Orta Doğuda hansısa islamçı terrorçular italyan jurnalisti qaçırlar, onun azadlığı üçün pul lazımdır. Biznesmenlər pulu köçürüb, ya yox, bunu bilmirəm, lakin buradan başqa heç qətiyyət ortaya çıxır: indiki dövrdə xalq nazirlərin səsinə eşitməyə, üzünü görməyə daha yaxşıdır, daha dövlətçiliyə uyğundur! Ki, bizim nazirlər əsasən bu cür işləyirlər. Halal olsun. Nə qədər uzaqgörən addımdır... Süni intellekt, süni ağıl dövründə bizə bu cür təbii məmurlar bəxş etdiyi üçün Yaradana sutkada 25 saat dua eləsək azdır.

Mənim yadımdadır, beş-on il qabaq hətta YAP-da belə adət-ənənə var idi, hər həftə 1 nazir gedirdi partiyanın qərargahına, jurnalistlər toplaşır, ordan-burdan sual verirdilər. Sonra bu adət milli mentalitetimizə zidd olduğu üçün (hədisə görə nazirin üzü görünməməlidir, oxşar hədisə “Koroğlu” dastanında da təsvir edilir, yadıma salın, axırda danışaram) ləğv edildi. İndi isə ortaya çıxır ki, nazirlərin səsinə olduğu kimi təkrarlayıb dələduzluq edənlər yaranıb. Qədim jurnalistlərimiz demişkən, “belə olan şəraitdə” səsinə çıxarmadan çalışmaq ən doğru yol deyilirdi? Yaxın keçmişimizdə buna bənzər bir saqqız reklamı da var idi: “Bəzən danışmaqdan çeynəmək yaxşıdır”. Çeynəməyə imkan varsa, niyə danışsan? Buna səni nə vadar edir?

Hələ bəziləri görürsən Milli Məclisdə ağzına gələn danışır, sonra məcbur olur spikerdən üzr istəsin. Bu da xalqda məyusluğa səbəb olur, çünki biz üzr istəyəne pis baxırıq. Hər gün məhkəmələrdə bıçaqlanma işləri aparılır, camaat bir-birinə pis baxdığı üçün qətlə yetirilir, halbuki iki kəlmə üzrxahlıqla yoluna qoymaq olardı.

Ötən həftə sonu Ermənistanın müdafiə naziri Suren Papikyanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Hindistana işgüzar səfər edib. Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin yaydığı məlumatda nazirin keçirdiyi görüşlər barədə detallar açıqlanmayıb. Lakin səfərin məqsədinin Hindistandan yeni silahların alınması olduğu şübhə doğurmur.

Cənubi Qafqaz regionundakı yeni reallıqları qəbul etməyən İrəvanın özünə yeni himayədarlar, müttəfiqlər axtarması sirr deyil. Bu kontekstdə 2025-ci il üçün özünə rekord həcmdə (1.7 milyard dollar) hərbi büdcə müəyyən edən İrəvanın daha çox istinad etdiyi siyasi mərkəz Fransadırsa, hərbi əməkdaşlıq baxımından önə çıxan ölkə Hindistandır. Təsədüfi deyil ki, son illər Ermənistan silah bazarında ənənəvi tərəfdaşı Rusiyadan deyil, məhz Hindistandan silah alır. Lakin burda bir önəmli məqam var. Hazırda Hindistan dünya silah bazarında satıcı yox, daha çox alıcı qismində tanınır. Hətta xaricdən silah alışına görə dünya birincisidir.

Yeni Ermənistan silah satan Hindistan özü başqa ölkələrdən silah alır və raketlər, təyyarələr, döyüş gəmiləri istehsal etmək üçün tələb olunan qabaqcıl texnologiyalara sahib deyil. Ermənistan Hindistandan “Pinaka” çoxbarəlli raket buraxılış sistemləri və “Akas” hava hücumundan müdafiə sistemləri alır. İrəvanın bu addımları bir daha göstərir ki, onu daimi sülhün əldə edilməsi yox, bölgədə gərginliyin qalması maraqlandırır.

“Ermənistan fəal şəkildə Azərbaycanla müharibəyə hazırlaşır”. Bu barədə “Caliber”in “YouTube” kanalında yayımlanan yeni süjetində də bildirilir. Məlumatla görə, hazırılıq planı və məqsədyönlü şəkildə davam etdirilir. Bildirilir ki, Fransa Ermənistanla veriləcək 26 ədəd “Bastion” zirehli transportyorundan 10 ədədinin istehsalını başa çatdırıb. Onların yaxın günlərdə Ermənistanla tədarüki gözlənilir. Həmçinin Paris artıq İrəvana 12 ədəd “Sezar” artilleriya qurğusu ötürüb. İl sonunadək isə daha 24 belə silah Ermənistanla veriləcək.

“Təxris Olunmuş Hərbiçilərin Gəncləri Maarifləndirmə” İctimai Birliyinin sədri, hərbi ekspert Emin Həsənlı hesab edir ki, Hindistan üzərindən Ermənistanla silahlar ötürülə bilər: “Ermənistan hər zaman xarici qüvvələrə ümid edib və yeni reallıqları qəbul edə bilməyib. Bir şeyi başa düşür ki, 30 ildən artıq Rusiya, Amerika, Fransa və İran kimi dövlətlərə arxayın olub torpaqlarımızı işğalda saxlayırdı. Sonda nə oldu? Qarabağı özünə birləşdirə bildimi? Qondarma rejimi tanıtdıra bildimi? Azərbaycanla rüsvayçı məğlubiyyətə uğradı. Bu silahlar da səhəri gün Bakıda Qənimətler Parkında nümayiş etdiriləcək. Yaxud da yeni bir Qənimətler Parkı yaradılacaq. Azərbaycanın Pakistanın müttəfiqidir. Hindistan isə cəhd edir ki, dünyada yeni güclərdən biri olsun. Bilirsiniz ki, Amerika, Almaniya, Yaponiya, Fransa, İtaliya, İngiltərə, Kanada kimi ölkələr böyük bir yeddilik ölkələri sayılır.



Papikyanın intensivləşən Dehli səfərləri - İrəvan müharibə hazırlığını gücləndirir

Erməni müdafiə nazirinin Hindistana gedişi hücum silahları almaq məqsədi güdür; hərbi ekspertlər bu halda, yeni Qənimətler Parkı yaradılacağı mesajını verdi

Hindistan, Çin, Rusiya, Braziliya və Cənubi Afrika isə ikinci siyahıya aiddir. Onlar yeni güc mərkəzlərinə çevrilmək istəyirlər. Dünyanın müxtəlif ölkələri, regionları ilə əməkdaşlıq edirlər. Hindistan da Cənubi Qafqazda Ermənistanı özünün bir vassalına çevirmək istəyir. Fransa da buna cəhd edir. Bunu da açıq şəkildə göstərir. Burada ABŞ və NATO ölkələrinin də marağı var. Dolayısı ilə bu silahlar Hindistan vasitəsilə Ermənistanla göndərilə bilər, dünyanın böyük gücləri tərəfindən. Bu da istisna edilmir”.

Hərbi ekspertə görə, burada Hindistanın öz maraqları da var: “Böyük dövlətlər onu birbaşa deyil, başqa bir dövlət vasitəsilə edirlər. Bu prosesdə də Hindistan üzərindən Ermənistanla silahlar verilə bilər. Ermənistan isə bu silahları hücum niyyəti ilə alır. Azərbaycan da hər il hərbi büdcəsini artırır, müasir silahlar alır və eyni zamanda Hindistan, Fransa kimi ölkələrdən alınan silahlar təhlil edilir. Ermənistan ordusunun mövqeyi, eləcə də dünyada baş verən siyasi, hərbi, iqtisadi və ordu quruculuğu ilə bağlı proseslər müxtəlif aspektlərdən təhlil olunur. Bir sözlə, Azərbaycan Ordusu, dövləti, Azərbaycan siyasi və hərbi rəhbərliyi gərəkən addımları atır. Proses nəzarət altındadır. Ermənistan hansı silahları alır? Onların məqsədləri nədir? Bunun üçün Azərbaycan dövləti qabaqcıl zəruri addımları atır. Ermənistan bu silahları almaqla göstərir ki, hələ də xam xəyallarından əl çəkməyiblər. Bu dəfə də hansısa bir xüyalara qapılırsalar, o zaman mövcudluqları sual altında qalacaq”.

Hərbi icmalçı Səxavət

Məmməd isə Ermənistanın havadarlarının müharibə arzusunda olduğunu güman edir: “Ermənistan və onun havadarları 44 günlük müharibənin və antiterror əməliyyatının nəticələrini həzm etmirlər. Rəsmi İrəvan hər nə qədər müharibə istəmədiklərini dilə gətirsə də, müharibəyə hazırlaşdıqlarını açıq şəkildə görmək olur. Ermənistanın müharibədən sonra ilk başda silahlar alması anlaşılan idi. Çünki müharibə vaxtı itkilərin yeri doldurulmalı idi. Silah almaq prosesinə başlayarkən də bu xətti götürdüklərini görmək olurdu. Ancaq sonradan Ermənistan tərəfinin sifariş etdiyi silahlar onu deməyə əsas verir ki, bu itkilərin yerini doldurmaq yox, konkret qarşıya qoyulan hədəfə çatmaq üçün silahlanmaqdır. Ermənistan bəzən elə davranır ki, sanki qalib tərəf onlar olub. Çünki normalda hərbi qələbənin nəticəsində əldə olunan razılaşmalar qeyri-şərtsiz yerinə yetirilməli idi. Ancaq Azərbaycan tərəfi 10 noyabr bəyanatının bütün bəndlərini gücü hesabına həyata keçirmiş oldu. Azərbaycanda bəzi şəxslər deyirlər ki, Zəngəzur dəhlizinə ehtiyac yoxdur. O şəxslər bir şeyi unudur ki, Naxçıvanla Azərbaycanı birləşdirəcək və maneəsiz yol masa başında yox, qan hesabına qazanılıb. Ermənilər məğlubiyyətlərinin günahkarı kimi Rusiyayı görür”.

Hərbi analitik hesab edir ki, elə bu səbəbdən də müharibədən dərhal sonra Ermənistan Rusiyadan uzaqlaşma xətti tutdu: “Bunu ilk növbədə silahlanma göstərdi. Ermənistan hazırda böyüməkdə və inkişaf etməkdə olan Hindistan si-

lah sənayesinə üz tutdu. Hindistandan müxtəlif növ silahların alınması üçün müqavilələr imzaladı. İddialar var ki, Ermənistan Hindistana yeni sifarişlər də verəcək. Ermənistanın antiterror sistemləri, reaktiv yayılım atəş sistemləri ilə maraqlandığı deyilir. Fransa Ermənistanın müdafiə qabiliyyətini gücləndirmək üçün hər cür dəstək verir. Fransa ilk başda Ermənistanla “Bastion” zirehli transportyorlar çatdırırdı. “Bastion”ların yeni partiyasının verilməsi də nəzərdə turulur. “Bastion”ların Ermənistan ərazisi üçün effektiv olacağını düşünmürəm. Çünki o zirehli transportyorlar daha çox düzənlik ərazilər üçün effektivdir. Ermənistan ərazisinin dağlıq olduğunu nəzərə alsaq, “Bastion”lar o qədər də əhəmiyyətli sayıla bilməz. Ancaq “Sezar” haubitsaları barədə bunları demək olmaz. Çünki “Sezar” haubitsaları nəslinin ən yaxşısı sayılır. Bu silahlar Azərbaycan üçün təhdid sayıla bilər. Bundan əlavə, Ermənistan şərti sərhəd boyu bunkerlər, müdafiə zolaqları tikir. İddialar var ki, mühəndis-istehkam işləri də fransız mütəxəssisləri tərəfindən həyata keçirilir. Təkcə Ermənistanın və Azərbaycanın rekord hərbi büdcəsi onu deməyə əsas verir ki, regiondakı gərginlik təsadüfi deyil. Azərbaycan tərəfi bir neçə dəfə açıqladı ki, hərbi büdcə 8 milyard yox, 4 milyard da ola bilər. Ancaq qarşı tərəfin atdığı addımlar rəsmi Bakını məcbur edib ki, hərbi büdcəni rekord həddə çatdırsın. Görünən odur ki, Ermənistanı dəstəkləyən qüvvələr regionda yenidən müharibə arzusundadır”.

□ Cavanşir ABBASLI, “Yeni Müsavat”

Rusiya "vabank" gedir - Bakının "B" planı

Azərbaycana qarşı şovinst qüvvələrin yatmış hücrələrdən çıxaraq təxribatlara əl atacaqları istisna olunmur; Moskva bəyannaməsinə yenidən baxıla bilər - sərt təpkilər



AZAL təyyarəsinin raketlə vurulmasına görə məsuliyyəti öz üzərinə götürmək, o sırada cinayəti törədənləri həbsə almaq istəməyən, Bakının haqlı tələblərindən yayınan Rusiyada anti-Azərbaycan kampaniyası səngimir. Bu yöndə xüsusilə də Kremlə yaxın bir sıra KİV-lər, ictimai-siyasi xadimlər canfəşanlıq edir, ölkəmizin ünvanına hətta hədyanlar səsləndirirlər.

Sanki Rusiya ölkəmizə qarşı "vabank" etmək qərarı verib. Yeni söhbət bütün körpülərin yandırılmasından gedir. "Rusiyalı deputatların "azərbaycanlıları Rusiyadan qovmaq lazımdır" cümləsindən tutmuş "azərbaycanlıların diaspora təşkilatlarını dağıtmaq lazımdır" cümləsinə qədər ağızlarına gələni danışirlər. "Yeni Müsavat" bildirir ki, bunu **politoloq Elxan Şahinoğlu** qeyd edib. O bildirir ki, onlar Rusiyadakı azərbaycanlı biznesmenləri də hədəf göstərir, Araz Ağalarov və Qod Nisanov kimi tanınmış iş adamlarına problem yaratmağı Kremlə "məsləhət" görürlər: "Halbuki Rusiyadakı azərbaycanlı iş adamlarının mütləq əksəriyyəti yaşadığı ölkənin vətəndaşlarıdır, Rusiya pasportunun daşıyıcılarıdır. Azərbaycan əleyhinə danışan Rusiya Dövlət Dumasındaki deputatların əksəriyyəti bu ölkənin hakim partiya-sının üzvləridir. Deməli, elə Kremləkilər də bunlar kimi düşünürlər".

E.Şahinoğlunun sözlərinə görə, bu kimi açıqlamaların ardınca, azərbaycanlı miqrantlara qarşı zorakılıq hallarının artacağını proqnozlaşdırmaq olar, hətta

Rusiyadakı şovinst qüvvələrin yatmış hücrələrdən çıxaraq təxribatlara əl atacaqları da istisna deyil: "Bütün bunlar ona görə baş verir ki, Kreml raketlə vurulan təyyarəyə və öldürülən insanlara görə məsuliyyət daşımaq istəmir". Bu qəbil çağırışlar ikitərəfli münasibətləri geridönməz şəkildə zədələyə bilərmi? "Bakı Xəbər" qəzetinin baş redaktoru, siyasi şərhçi Aydın Quliyev hesab edir ki, belə getsə, Moskva bəyannaməsinə (fevral, 2022) yenidən baxılacağı istisna deyil. Mümkündürmü? Bakının bu xüsusda "B" planı varmı, nədir?

Deputat Arzuxan Əlizadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Rusiya deputatları da daxil olmaqla, media və ictimai xadimlər səviyyəsində düşməni mövqedən çıxış edir: "Amma düşünürəm ki, strateji müttəfiqlik bəyannaməsinə yenidən baxılsın. Çünki qonşu ölkələrlik, Rusiyanın Azərbaycana iqtisadi və logistika cəhətdən ehtiyacı var. Sadəcə, bu toplumda şovinizm mövcuddur və heç cürə həzm edə bilmirlər ki, Azərbaycan belə tələblər irəli sürə bilər. Bu şərtlər isə ədalət və hüquq baxımından əsaslıdır". Deputatın fikrincə, Rusiya ic-

timaiyyəti hesab edir ki, kiçik bir ölkə hegemon Rusiyaya necə meydan oxuya bilər: "Amma nə Rusiya əvvəlkidir, nə Azərbaycan... Üstəlik, tələblərimiz beynəlxalq hüquqa söykənir. Bütövlükdə bu gərginliyin 22 fevral deklarasiyasının müzakirəsinə gətirib çıxaracağını gözləmirəm".

Milli Cəbhə Partiyasının başqanı müavini Məhəmməd Əsədullazadə isə qeyd etdi ki, Rusiya Moskva bəyannaməsinə özü pozdu: "Rusiya Azərbaycanın Türkiyə ilə regionda qurduğu siyasi konfigurasıyanı hədəf alıb. Məhz Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh danışıqlarının müsbət istiqamətdə irəliləyişi və Zəngəzur dəhlizinin açılması istiqamətində müsbət proseslər Kremlə ciddi şəkildə narahat edir. Rusiya hakimiyyətinin müxtəlif istiqamətlərdə Azərbaycanı hədəf almaqla, regionda yaranan siyasi nizami öz xeyrinə dəyişə bilməsi mümkün deyil. Rusiyanın AZAL təyyarəsinin vurulması da məhz Azərbaycana ciddi təzyiq vasitəsi idi". **Partiya rəsmisi vurğuladı ki, Cənubi Qafqazda siyasi nizam dəyişib və Moskva regional siyasətində strateji səhvlər edir:** "Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsi bağlandıqdan sonra Rusiya hərbi bazasını bu ölkədə itirəcək. Rusiya regiondan tamamilə getmək narahatlığını yaşayır. Azərbaycanla ikitərəfli münasibət-

lərin normallaşması mümkündür. Amma əvvəlki kimi olmayacaq. Rusiya Azərbaycanla Ermənistan arasında danışıqlardan tam kənarlaşdırılıb. Proseslər Moskva üçün gözənilməz bir prosesə daxil olub".

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədova isə Moskva bəyannaməsinə yenidən baxılmasını istisna etmədi. Onun sözlərinə görə, Rusiyanın davranışları qətiyyətlə müttəfiqliyin ruhuna adekvat deyil: "Əslində imzalanan bəyannamədir. Azərbaycan da öhdəliklərinə sadıqdır. Amma Rusiyaya gəldikdə, özünü qeyri-səmimi aparır. Məşhur deyim var - Rusiya ilə imzalanan sənəd suya yazılmış mürəkəb kimidir. Ona görə də şimal qonşudan heç zaman etibarlı dostluq gözləməyə dəyməz. Ancaq hesab etməyək ki, həmin müqavilə ləğv edilsin. Sadəcə, Rusiyanın yadına salmaq lazımdır ki, əsl müttəfiq necə olur - Türkiyə, Pakistan kimi..."

Təhlilçi dedi ki, gərginliyin bir qədər də artacağını mümkün sayır: "Rusiya özü buna səbəb olur. Bizim iki tələbimizi yerinə yetirmək əvəzinə, gah Zatulın, gah digər deputatları üstümüzə salırlar, qəzetləri ağzına gələni yazır, "Rosaviasiya" təyyarənin Aktauya uçmaq qərarını pilotun üzərinə qoyur, yəni öz cinayətini boynuna almaq istəmir. Burada Azərbaycanın Türkiyə ilə hərtərəfli əməkdaşlığı,

Bakı ilə İrəvan arasında tələsik sənədlərin əleyhinəlik - Qaluzin

Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin "İzvestiya"ya müsahibəsində bildirib ki, ölkəsi Ermənistan və Azərbaycanın gələcək nəsillər üçün "mina" qoymayan, davamlı uzunmüddətli münasibətlərin tənzimlənməsini nəzərdə tutan sülh müqaviləsi hazırlanmasının tərəfdarıdır. Onun sözlərinə görə, Moskva Qərbin təklif etdiyi tələsik sənədlərin əleyhinədir.



"Biz müttəfiqlik münasibətlərimiz olan Ermənistan və Azərbaycan tərəflərinin eyni sülh müqaviləsi hazırlanmasının tərəfdarıyıq ki, bu, gələcək nəsillər üçün "mina" qoymaq əvəzinə, yol açsın və münasibətlərin davamlı uzunmüddətli tənzimlənməsini nəzərdə tutsun. Təbii ki, biz hər zaman irəliyə doğru hərəkəti asanlaşdırmağa hazırıq və Qərbin təkid etdiyi kimi, Ermənistan və Azərbaycanı həqiqətən mümkün qədər tez hansısa Qərb platformasında sülh müqaviləsi bağlamağa sövq etmək istəyən hər hansı tələsik sənədlərin bağlanmasının əleyhinəyik".

Moskva kömək etməkdə qərarlıdır - rus səfiri

Rusiyanın Ermənistandakı səfiri Sergey Kopirkin bildirib ki, Moskva İrəvanla Bakı arasında münasibətlərin normallaşmasına kömək etmək istəyindədir. Səfirin sözlərinə görə, Moskva Ermənistan-Rusiya ikitərəfli dialoqunun gündəliyində regional təhlükəsizlik məsələlərinə üstünlük verir.



"Moskva 2020-2022-ci illərdə Rusiya, Ermənistan və Azərbaycan liderləri tərəfindən əldə olunan üçtərəfli razılaşmaların inkişafı, o cümlədən balanslaşdırılmış və qarşılıqlı məqbul sülh müqaviləsi, sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası üçün müddəaların işlənilməsi, Ermənistan və Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşdırılması üçün bütün lazımı yardımı göstərməkdə qərarlıdır". O əlavə edib ki, Rusiya-Ermənistan ticarət-iqtisadi əlaqələri yüksələn xətlə inkişaf edir və Rusiya Ermənistanın əsas xarici ticarət və investisiya tərəfdaşı kimi öz yerini möhkəm saxlayır. "Münasibətlərimizin mühüm tərkib hissəsi mədəni-humanitar əlaqələr, təhsil sahəsində qarşılıqlı fəaliyyət və həmvətənlərin təşkilatlarının böyük rol oynadığı şəxsiyyətlərarası təmaslar olaraq qalır", - Kopirkin bildirib.

Ukrayna, Suriya kimi ölkələrə humanitar yardımı, Zəngəzur faktoru da görünür. Amma Rusiyanın müştəbəhliyi, özündənrazılığı xüsusi deyildir. Moskvaya elə gəlir ki, böyük dövlət kiçik dövlətin tələblərini icra etməməlidir. Bütün bu soyuqluq və hibrid qarşıdurma Kremlin təlimatlarından irəli gəlir. Orada heç bir qəzet və ya deputat icazəsiz belə danışa, yazı bilməz.

Xatırladaq ki, Azərbaycan Dövlət Televiziya-sının (AzTV) sədri Rövşən Məmmədovun müəllifi olduğu "Həftə" analitik-informasiya proqramının fevralın 9-da efirə gedən buraxılışında Moskva ciddi tənqid olunub. Bildirilib ki, rəsmi Bakı Azərbaycana qarşı şərh, böhtan, təhqir və hədə kampaniyasının birbaşa Kremldən idarə olunduğunu çox gözəl bilir. Verilişdə "Azərbaycan Hava Yolları"na məxsus "Embraer-190" tipli səmnişin təyyarəsinin Qazaxıstanın Aktau şəhəri yaxınlığında qəzaya uğraması ilə bağlı aparılan araşdırmaya dair ilkin hesabatla toxunulub. Dövlət televiziya-sının efirindən elan olunub ki, Azərbaycan tərəfinin günahkarları cəzalandırmaq, şəffaflıq və insani davranış

tələb etmək üçün tam haqqı var. "Lakin görünən odur ki, Rusiya tərəfi üzərinə düşən məsuliyyəti dərk etmək əvəzinə gah medianın dili ilə Azərbaycanı hədələyir, gah səfirimizi Xarici İşlər Nazirliyinə çağırır, gah öz ərazisində yaşayan azərbaycanlıları ən müxtəlif yollarla incidir və onların fəaliyyətinə qadağalar qoyur... Necə deyirlər, bir qədər gərginlik yaranan kimi ənənəvi metodlar işə salınır. Olsun... Amma onu da unutmayın ki, hər addımın iki başı olur. Rusiya hansı addımlar atacaqsa, Azərbaycanın da cavabı adekvat olacaq. Necə ki, Rusiya səfəri də Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinə çağırıldı, Azərbaycanda qeyri-qanuni fəaliyyət göstərən "Rus evi"nin fəaliyyətinə xitam verildi və bu barədə də Rusiya tərəfinə nota göndərildi. Davamı nə olacaq? Bunun Kremldə düşüncələr daha yaxşı olar. Lakin görürük ki, düşünmək əvəzinə şimal qonşumuz Valuyev kimi antropoloji quruluşu müəyyən suallar doğuran adamların işə salıb ünvanımıza təhqirlər yağdırır", - AzTV sədri vurğulayıb.

✉ **Emil SALAMOĞLU**
"Yeni Müsavat"



Paşinyan Moskvaya dəvət olundu

Ermenistanın baş naziri Nikol Paşinyana Moskvada keçiriləcək Qələbə Günü tədbirlərində iştirak etmək üçün rəsmi dəvət göndərilib. Musavat.com-un xəbərinə görə, bu barədə "RIA Novosti"yə müsahibəsində Rusiyanın Ermənistandakı səfiri Sergey Kopirkin məlumat verib.

Onun sözlərinə görə, Rusiya və Ermənistanı hələ də tarixə olan hörmət birləşdirir. "Ortaq qələbəmizə qarşı artan hücumlar fonunda bu, xüsusilə vacibdir", - deyir Kopirkin əlavə edib.



Avropa Birliyi Rusiyaya qarşı əməliyyat hazırlayır

Avropa Birliyi Baltik dənizində Rusiyanın "kölgə donanması"na daxil olan tankerlərin ələ keçirilməsi üçün genişmiqyaslı əməliyyata hazırlaşır. Bu məqsədlə dənizə çıxışı olan AB ölkələri xüsusi hüquqi tədbirlər planlaşdırır. Bu barədə "Politiko" avropalı mənbələrə istinadla məlumat yayıb.

"Yeni qanunvericilik gəmilərin ətraf mühitə vura biləcək zərərə görə ələ keçirilməsinə icazə verəcək. Bundan əlavə, Baltik dənizindəki sualtı kabellər və digər kritik infrastrukturlar zədələnsə, tankerlərin ələ keçirilməsi mümkün olacaq", - məlumatda qeyd olunub. Bildirilib ki, gəmilərin saxlanması piratçılığa qarşı mübarizə hesab olunacaq.



Fidandan müharibə və "yeni xəritə" xəbərdarlığı

Misir, Qətər və ABŞ İsrailə Fələstinin HƏMAS hərəkatı arasındakı atəşkəs razılaşmasının təminatçısıdır. Vaşinqton bu razılaşmanın müddəalarına əməl etməsi üçün İsrailə təzyiq göstərməlidir. Bunu Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan deyib.

"İsrailin baş naziri Netanyahu Amerikanın dəstəyi ilə yenidən müharibəyə başlasa, artıq dibə vurmuş Amerikanın nüfuzu daha da aşağı səviyyələrə düşəcək və beynəlxalq sistemdəki bu ayrılıq böhranın davam etməsinə təmin edəcək", - nazir belə deyib.

İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu ABŞ Prezidenti Donald Tramp ilə birlikdə "Yaxın Şərqlə yeni xəritəsi"ni çəkmək üçün Vaşinqtona gedə biləcəyi ilə bağlı açıqlamasına gəlincə, Hakan Fidan region xalqlarının şərfli olduğunu və belə layihələri çox gördüklərini, amma sona bunların tarix zibilliyinə atıldığını söyləyib. O, bu proyektin də baş tutmayacağını vurğulayıb.

Avropa İttifaqı genişlənmə və Şərq Tərəfdaşlığı məsələləri üçün xüsusi struktur yaradıb. Brüsseldən verilən rəsmi açıqlamaya görə, fevralın 1-dən Avropa Komissiyası çərçivəsində Aİ-nin genişlənməsi prosesi, namizəd ölkələrlə üzlük danışıqları və potensial namizədlərlə dialoqa cavabdeh olacaq Genişlənmə və Şərq Tərəfdaşlığı üzrə Baş Direktorluq (DG ENEST) işə başlayıb.

"Bu struktur həm də Aİ-nin genişlənmə üzrə tərəfdaşlarına, eləcə də Ermənistan, Azərbaycan və Belarus kimi Şərq Tərəfdaşlığı ölkələrinə maliyyə və texniki yardımın əsas hissəsini idarə edəcək. Bundan əlavə, DG ENEST Ukraynaya davamlı dəstək verəcək, onun reabilitasiyası və yenidən qurulması üzrə işlərini davam etdirəcək və Ukrayna Donor Platformasına ev sahibliyi edəcək", - məlumatda qeyd olunur (Haqqin.az).

Baş direktorluğun yaradılması planları ilk dəfə 2024-cü ilin sentyabrında Avropa Komissiyasının sədri Ursula fon der Lyeyen tərəfindən Komissarlar Kollegiyasına təqdimatda elan edilib. Avropa Komissiyasının məsələ ilə bağlı rəsmi qərarı isə 2024-cü ilin dekabrında verilib. Avropa İttifaqının genişlənmə üzrə komissarı Marta Kos vurğulayıb ki, Avropada sülh, azadlıq və firavanlıq Avropa İttifaqından, onun gücündən və miqyasından asılıdır. "Bu, bizim genişlənmə siyasətimizin mahiyyətidir", - Avropa komissarı izah edib.

Qeyd edək ki, Avropa Komissiyası - Avropa İttifaqının siyasətinin planlaşdırıcısı və koordinatorudur. Qanun təklifləri hazırlayıb parlament və şuraya təqdim edir. Sədri Ursula fon der Lyeyendir. Yeni qurumun Azərbaycan üçün önəmi nə ola bilər?

Siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə şərhçi Fikrət Yusifov "Yeni Məsavət"ə bildirdi ki, Azərbaycanın Qərbbə bel bağlamaması onun haqqıdır: "Əgər Avropa İttifaqı Azərbaycana qarşı ikili standartlara söykənən qərəzli mövqeyindən əl çəkərsə və Aİ-nin aparıcı dövlətlərindən biri olan Fransa Azərbaycanla münasibətlərinin nizama salınması yolunda real addımlar atarsa, bu halda birliyin gözlənilən genişlənməsi digər namizəd və potensial namizəd ölkələrlə birlikdə Azərbaycan tərəfindən də normal qarşılana bilər. Çox təəssüflər olsun ki, otuz il ərzində nə Avropa İttifaqı, nə də ABŞ torpaqlarımızın işğalı, insanlarımızın yurd-yuvasından qovulması və bir çox yaşayış məntəqələrimizdə erməni-rus birləşmələrinin qətlamlar törətmələri ilə bağlı ortaya obyektiv bir münasibət qoya bilmədilər. İnsan gördüyünə inanır. Dövlətlər də belədir. Biz Azərbaycan dövləti olaraq bu illər ərzində Qərb tərəfindən haqqımızın tapdalanmasını, işğalçı Ermənistanın isə hər vaxtla müdafiə olunmasını gördük. Qərbin bu eybəcər siyasəti bu gün də



Avropa İttifaqı Azərbaycana görə yeni qurum yaratdı - hədəf

Brüssel genişlənmə və Şərq Tərəfdaşlığı məsələləri üçün xüsusi struktur yaradıb; **Fikrət Yusifov:** "Qərb qərəzli mövqeyindən əl çəkərsə..."

davam edir. Bu səbəbdən Qərbbə bel bağlamamaq bizim haqqımızdır".

F.Yusifov bildirdi ki, Qərb bu haqqı bizə öz əməlləri ilə təqdim edib: "İndi hər şey yenə də Qərbin baxışlarının bundan sonra necə olacağından asılıdır. Qərb Azərbaycanın haqqını lazım olan səviyyədə müdafiə edərsə, biz nədən Avropa İttifaqına üzvlük olmağa cəhd etməyək? Yox, əgər Qərb demokratiya, söz və insan azadlığı kimi dəyərlərdən bir əl kimi istifadə edərək Azərbaycanı öz təsirinə salmağı hədəfləyirsə, o halda biz nədən ona tərəf getməliyik? Biz müstəqil dövlət olaraq heç kimdən asılı vəziyyətə düşmək istəmirik! Müstəqil dövlət olaraq bu bizim normal haqqımızdır".

Həmsöhbətimiz təəssüf edir ki, bu günə qədər biz Qərbdən haqqında danışdığımız dəyərlərdən təsir aləti kimi istifadə edildiyini gördük: "Bu günə qədər gördüklərimiz Qərbin haqsız olaraq haqqımıza girməsi oldu. O səbəbdən indi Azərbaycanla münasibətlərin normallaşması Avropa İttifaqından, bu İttifaqın əsas dayaqlarından biri olan Almaniya və xüsusən də Fransadan asılıdır. Lakin nə qədər ki, Avropa İttifaqının əsas dayaqlarından biri olan Fransa başında siyasi cılız, şərişsiz idarəçi Emmanuel Makron kimi ermənipərəst biri dayanır, Azərbaycanla Aİ-nin münasibətlərində normallaşmanın baş tutacağı bir o qədər inandırıcı görünür. Makronun baxışlarının dəyişəcəyi isə inandırıcı deyil, adam erməni onları özlərindən daha çox sevdir. Deməli, Azərbaycanla Fransa arasında münasibətlərin normallaşması yalnız post Makron dövründə mümkün ola bilər, təbii ki, Fransada dövlətin başına pəşəkar, ağıllı və uzaqgörən bir siyasətçi gələrsə..."

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva Avropanın Cənubi Qafqaz siyasətini Azərbaycanın puça çıxarması ilə hələ də barışmadığını diqqətə çatdırdı: "Avropa İttifaqının Şərqlə doğru genişlənmə ilə bağlı yaratdığı yeni qurum Azərbaycanın formalaşdırıldığı yeni konfigurasiyadan qaynaqlanır. Bakı indi bütün Qərblə özünə xas diqqət dili və üslubu ilə danışır. Təbii ki, Azərbaycanın balanslı və məsafəli siyasətinin bəhrəsidir. Avropanın 30 illik planlarını Cənubi Qafqazda suya düşürən də məhz Azərbaycandır. Təbii ki, Avropa bunu unutmur və qisasçılıq hissi ilə alışıb yanır. ABŞ-ın Cənubi Qafqazdakı missioner və "narıncı" təşkilatları Azərbaycanda fəaliyyətini dayandırdıqdan sonra Birləşmiş Ştatlar USAİD-in fəaliyyətini demək olar ki, blokladı. Ötən illərin heqiqi təcrübəsi sübut edir ki, başda USAİD olmaqla, ABŞ və Avropanın bir çox siyasi institutları vətəndaş cəmiyyəti strukturuna yeni nəfəs gətirmədi".

S.Əliyeva vurğuladı ki, onların inkişafına təkən verməkdən daha çox siyasi proseslərə pozucu müdaxilə etdi: "Cəmiyyəti yanlış tərəfə istiqamətləndirməklə, ictimai-siyasi proseslər üzərindən manipulyativ mühit formalaşdırmaqla bütövlükdə olduqca təhlükəli və məkrli hədəflərə xidmət edən dövlətçilik prinsiplərini, bu sarsılmaz həlqənin zəncirlərini zəiflətmək məqsədi güdüldü. Məhz ilk olaraq Bakı USAİD-in ölkədə fəaliyyət göstərməsi üçün hüquqi əsas olmadığı və fəaliyyətini dayandırması barədə bildiriş göndərdi. Daha sonra Tramp administrasiyası bu qurumun fəaliyyətini gözədən keçirdi. Oradakı müstəqil və özbaşına idarəetməni sonlandırdı.

USAİD və bu kimi təşkilatları ABŞ öz qınına çəkərək dövlətin qanunları altına aldı. Avropa İttifaqı indi yaranmış boşluğu yenidən doldurmağa çalışır. Əgər Avropa İttifaqı Azərbaycanla qonşuluq siyasətini və əməkdaşlığı davam etdirmək istəyirsə, o zaman Bakıya qarşı ikili standartlarından, bəzi hallarda düşmənçilik mövqeyindən əl çəkməlidir. Bunun üçün birinci növbədə Avropa Şurası Parlament Assambleyasındakı üzvlüyümüz bərpa olunmalıdır. Bunun üçün Avropa İttifaqı və Avropa Parlamenti əməli addımlarla yadda qalmalıdır. Ölkəmizə qarşı təzyiqləri dayandırmalıdır. Başda Fransa və Yunanistan olmaqla, bir sıra dairələr Ermənistanı silahlandırmaqdan əl çəkməlidir".

Ekspert dedi ki, belə olan halda Bakı Brüssellə işləməyə davam edəcək: "İndi Avropada da yaxşı anlayırlar ki, Cənubi Qafqazın açarı Azərbaycandır. Qərb Tiflis və İrəvanda ona görə möhkəmlənə bilmədi ki, Bakı ilə münasibətlərinə barmaqarası baxdı. İndi bunun cəzasını bütün Avropa çəkir. Qərbi Avropadan fərqli olaraq Şərqi Avropa Azərbaycanın dəyərini və çəkisini yaxşı dərk edir. Ona görə də Azərbaycanla əməkdaşlıqda canfəşanlıq göstərir. Şərq Tərəfdaşlığı üzrə Baş Direktorluq adlandırılan yeni təşkilatın uğurlu başlanğıc götürməsi üçün Avropa İttifaqı Ermənistanla sərəhdimizə göndərilən "təqaüdçü müşahidəçilərini" geri çəkə bilər. Bizimlə xoş ünsiyyət və dialoqun yeni yol xəritəsini hazırlamalıdır. Ancaq bu halda biz qoca qitə ilə qonşuluq siyasətimizə yenidən baxa bilərik".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Məsavət"

Avropada təbii qazın qiyməti ötən cümə günü 2023-cü ilin oktyabr ayından bəri ən yüksək səviyyəyə - 600 dollara yüksəlib. Lakin ekspertlərə görə, bu da son deyil. Qaz qiymətlərinin yaz və yay aylarında daha da bahalaşacağı gözlənilir. Bunun əsas səbəbi Avropa İttifaqının qaz ehtiyatlarının böyük sürətlə istehlak olunmasıdır.

Gas Infrastructure Europe-nin (GIE) məlumatına əsasən, fevralın 8-də Aİ ölkələrində yeraltı qaz anbarlarından 477 milyon kubmetr qaz götürülüb, onlara cəmi 25 milyon kubmetr qaz vurulub. Anbarlarda ehtiyatlar 49 faizə qədər azalıb, onlarda 54,4 milyard kubmetr qaz qalıb. Bu il keçən ilkindən 10 gün tez başlayan istilik mövsümünün ötən dövründə anbarlardan 54 milyard kubmetrdən çox qaz götürülüb.

Ötən il istilik mövsümü bitəndə - 31 martda anbarlarda 58,44 faiz qaz qalmışdı. Bu qış havaların keçən ilə nisbətən daha soyuq keçməsi, həmçinin maye qaz bazarında Asiyadan tələbatın yüksək olması səbəbindən qiymətlərin yüksək olması Avropa ölkələrinin yeraltı anbarlarına daha çox müraciət etmələrinə səbəb olub.

Bundan əlavə, havaların əlverişsiz keçməsi külək enerjisi istehsalının azalmasına səbəb olub. Aİ elektrik enerjisinin payı yarıvarda orta hesabla 21 faiz təşkil edirdisə, fevralın ilk günlərində bu rəqəm cəmi 13 faiz olub. 2024-cü ilin dekabrında Avropada qazın orta alış qiyməti 1000 kubmetr üçün 489 dollar, bu ilin yanvarında təxminən 518 dollar təşkil edib, fevralın ilk on günlüyündə orta qiymət 577 dollara bərabər olub.

Terminallardan Avropa qaz nəqli sistemində LNG tədarükü fevral ayında rekord səviyyədədir. Hazırda maye qazın yenidən qazlaşdırılması və onun sonradan Avropa boru kəmərlərinə vurulması gücü maksimumun 48 faizi ilə yüklənir.

GIE-nin məlumatlarına görə, anbar tutumuna görə Avropanın lider ölkəsi olan Almaniyada yeraltı anbarlardakı qaz ehtiyatları 50 faizdən aşağı düşüb. Fevralın 8-nə Almaniyanın yeraltı qaz anbarlarında təxminən 12 milyard kubmetr ehtiyat olub (49,22 faiz dolu). Fransa anbarlarında ehtiyatlar 30 faizdən aşağı düşüb (4 milyard kubmetrdən az).

Qaz saxlama qabiliyyətinə görə digər aparıcı ölkələr də toplanmış yanacaqdan fəal şəkildə istifadə edirlər. Avstriyanın yeraltı qaz anbarları 59,17 faiz, İtaliyanınkı 59,85 faiz, Hollandiyanınkı isə 33,7 faiz doludur.

Slovakiyada anbarlar 56,4 faiz, Macarıstanda - 52,51 faiz, Çexiyada - 48,65 faiz, Rumıniyada - 40,9 faiz, Bolqarıstanda - 49,98 faiz, Belçikada - 35,79 faiz, Danimarkada - 42,34 faiz, Xorvatiyada - 53,4 faiz, Xorvatiya-



xil olan vergi gəlirlərinin həcmi 6 milyard 418,8 milyon manat təşkil etmişdi. Bunun 1 milyard 837,8 milyon manatını SOCAR təmin edib, 3 milyard 850,3 milyon manatı "Şahdəniz", 730,7 milyon manatı isə "Azəri-Çıraq-Günəşli" yatağında çalışan xarici şirkətlər tərəfindən ödənilmişdi. Bu isə o deməkdir, neft-qaz sektorundan vergi daxilolmalarındakı azalma bilavasitə qaz bölməsi ilə - "Şahdəniz"lə bağlı olub.

Ötən il Azərbaycanın qaz ixracı 25 milyard 772 milyon 217.76 min kubmetrə bərabər olub ki, bundan ölkəyə 8 milyard 406 milyon 728.72 min dollar gəlir daxil olub. Qaz ixracı miqdar baxımından əvvəlki ilə müqayisədə 851 milyon 255.76 min kubmetr, dəyər baxımından isə 5 milyard 271 milyon 615.42 min dollar azalıb.

Enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şabanın sözlərinə görə, Rusiya Avropa bazarından sıxışdırılır, ABŞ-a isə Avropada qiy-

Qaz bahalaşır, neft ucuzlaşır -

Azərbaycanın gəlirləri necə olacaq?

İlham Şaban: "Biz satdığımız qaza endirim etsək də, onun qiyməti hərrac göstəricilərinə daha çox bağlıdır"

da - 53,4 faiz doludur.

Avropada ən çox ehtiyatlar hazırda Portuqaliyada müşahidə olunur (100 faizə yaxın). Həmçinin ehtiyatlara görə liderlər arasında İsveç (88,05 faiz), İspaniya (69,48 faiz) və Polşa (62,73 faiz) var.

İstilik mövsümü başa çatana qədər Avropanın anbarlarında ehtiyatların 30 faizə qədər azalacağı gözlənilir ki, bu da yaz-yay mövsümündə onların bərpası üçün daha çox qazın tələb olunacağı deməkdir. Avropa anbarlarının tutumu 110 milyard kubmetrə yaxındır. Avropa Komissiyasının tələbinə əsasən oktyabrın 1-dək anbarların 90 faiz doluluğu təmin olunmalıdır. Bu isə o deməkdir ki, yaz-yay aylarında Aİ anbarlarına minimum 60-65 milyard kubmetr qaz toplanmalıdır. Tələbin belə artması fonunda qiymətlərin də yüksəlməsi gözlənilir.

"Bloomberg" analitiki Saul Kavoninin hesablamalarına əsasən, tələbatı ödəmək üçün Avropa bu il əlavə 10 milyon ton LNG idxal etməlidir ki, bu da 2024-cü ildəkindən təxminən 10 faiz çoxdur. Ötən ildən Asiyadan tələbatın artması maye qaz tankerlərinin Avropadan bu qitəyə istiqamətlənməsinə səbəb olub. ABŞ-la Çinin bir-birinin mallarının id-

xalına əlavə rüsum tətbiqi ilə müşayiət olunan ticarət müharibəsi maye qaz bazarına da təsir göstərəcək. Belə ki, Çin ABŞ-dan alınan maye qazın idxalına 15 faiz rüsum tətbiq edib. ABŞ 2023-cü ildə Çinə 3,337 milyon ton LNG (2,138 milyard dollar dəyərində) ixrac edib. 2024-cü ilin ilk 11 ayında tədarüklər 3,932 milyon tona (2,248 milyard dollar dəyərində) çatıb ki, bu da Çinin LNG idxalının ümumi strukturunun təxminən 5 faizini təşkil edir. Analitiklərə görə, Çin şirkətləri satılma problemi yaranması gözlənilən ABŞ maye qazını ölkəyə idxal etmək əvəzinə onu kiçik marja ilə digər ölkələrə satmağa üstünlük verəcəklər. Bu isə 4 milyon tona yaxın maye qaz həcminin Asiya bazarından sərbəstləşəcəyi deməkdir. Çinin ABŞ maye qazını Rusiya qazı ilə əvəz edəcəyi gözlənilir. Belə ki, yaxın vaxtlarda Aİ-nin Rusiyadan maye qaz idxalını qadağan edəcəyi gözlənilir. 2024-cü ildə Aİ Rusiyadan 17,4 milyon ton LNG alıb. Bu, Aİ-nin aldığı ümumi maye qaz həcminin 21,3 faizi, Rusiyanın LNG ixracının isə 52 faizi deməkdir. Avropa imtina edərsə, Rusiya neft kimi, maye qazını da məcburən Asiya bazarlarına yönəltməli olacaq. Bu isə Çinin öz təminatında ABŞ maye qazını rahatlıqla əvəz etməsinə

gətirib çıxaracaq.

ABŞ statistik xidmətinin məlumatına görə, keçən il ABŞ Avropa İttifaqına LNG ixracını 26 faiz azaldıb: 12,73 milyard dollara qədər. Bu, 2021-ci ildən bəri ən aşağı səviyyədir. Ötən il ABŞ-ın satdığı mayeləşdirilmiş təbii qazın ümumi həcmi 44 faizi Avropa İttifaqının payına düşüb.

Prezident Donald Trampın Avropadan daha çox ABŞ maye qazı və neftini almasını tələb edərək, əks halda, Brüsseli əlavə rüsumlarla hədələməsi də bazara təsirsiz ötürülməyəcəkdir. Aİ anbarlarını doldurmaq üçün daha çox qaza ehtiyac duyduğu üçün ABŞ-dan qaz almaq məcburi addım olacaq. Belə ki, yanvarın 1-dən Ukrayna ərazisindən Rusiya boru qazının nəqli dayanıb. Bu, illik 15 milyard kubmetrə yaxın həcm deməkdir. "Türk axını" kəməri ilə Türkiyə üzərindən bu həcm bir qismini əvəz etmək mümkün olacaq, lakin bu, 7-8 milyard kubmetrdən artıq olmayacaq. Çünki "Türk axını" ilə nəql olunan 31-32 milyard kubmetr qazın müəhim hissəsini Türkiyə öz daxili tələbatının ödənməsinə yönəldir. Üstəlik, Türkiyədən qazı Cənubi Balkan ölkələrinə ötürən sistemin gücü məhduddur. Bu sistemin ge-

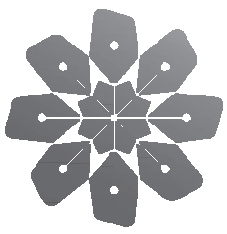
nişləndirilməsi istiqamətində işlər başlandı da, ən azı bu il onun başa çatdırılması gözlənilir.

Beləliklə, bu il Avropa bazarlarında qaz qiymətlərinin ciddi şəkildə artması perspektivi yüksəkdir. Bu, qaz ixracının mühüm hissəsi Avropaya reallaşan Azərbaycan üçün ciddi üstünlükdür. Neft bazarındakı volatillik fonunda qaz qiymətlərinin bahalaşması Azərbaycan büdcəsinin vergi gəlirlərində ciddi artıma səbəb ola bilər. Maliyyə Nazirliyinin açıqladığı məlumata görə 2024-cü ildə neft-qaz sektorundan vergi daxilolmaları 4 milyard 780,5 milyon manat təşkil edib. Bunun 49,0 faizi və ya 2 milyard 341,0 milyon manatını "Şahdəniz" yatağı üzrə mənfəət vergisi, 37,1 faizi və ya 1 milyard 774,5 milyon manatını Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) ödədiyi müvafiq vergilər, 13,9 faizi və ya 665,0 milyon manatını "Azəri-Çıraq-Günəşli" layihəsi üzrə mənfəət vergisi təşkil edib. Beləliklə, aydın olur ki, ötən il dövlət büdcəsinə neft-qaz sektorundan vergi daxilolmalarında illik ifadədə 1 milyard 638,3 milyon manat və ya 25,5 faiz azalma qeydə alınıb. Xatırladaq ki, 2023-cü ildə neft-qaz sektorundan da-

mətlərin yüksək olması lazımdır: "Bu ilin Azərbaycan büdcəsi proqnozlaşdırılarkən təbii qazın orta ixrac qiymətləri 1000 kubmetr üçün 242 dollardan proqnoz edilib. Hələlik ilin əvvəlində qaz qiymətləri yüksəkdir. Avropa bazarında 2025-ci ilin yanvarında qazın orta hərrac qiymətləri 517 dollar təşkil edib. Ötən cümə isə Niderlandın qaz qovşağında təhvil verilməklə satılan mavi yanacaq 607 dollara qədər bahalaşmışdır.

Azərbaycan ixrac etdiyi qazın yarıdan çoxunu məhz Avropa bazarlarında realizə edir. Biz satdığımız qaza endirim etsək də, onun qiyməti hərrac göstəricilərinə daha çox bağlıdır. Bu baxımdan "Şahdəniz" konsorsiumundan Azərbaycanın dövlət büdcəsinə ödənişlər milyard manatı aşan göstərici üzərindədir və onun zirvə həddi hələ irəliləyir. Çünki şirkətlər qaz satışından əldə etdikləri mənfəətdən 25 faizlik vergi ödəyirlər, şirkətlərin büdcəyə ödəmələri azalanda isə dövlətin mənfəəti artacaq - yəni Dövlət Neft Fonduna ödənişlər bir neçə milyard dollar səviyyəsinə qədər yüksələ bilər".

□ Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"



**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Azərbaycançılıq ideyasının təbliği

Fevral ayı Azərbaycan tarixində ermənilərin Xocalıda azərbaycanlılara qarşı soyqırımını həyata keçirdiyi aydır. 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə erməni silahlı qüvvələri və keçmiş sovet 366-cı motoatıcı alayı Xocalıya divan tutdu, dəhşətli soyqırımını törədildi.



Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı mühüm gəlişmə

“Yaxın Şərqdə Türkiyənin maraqlarını genişləndirməsi Ankaranın Cənubi Qafqazda əhatə etdiyi təmsilçilik dairəsinin böyüməsinə də şərait yaradır. Bu kontekstdə Rusiya və İranın Suriya teatrında qalib çıxan Türkiyə ilə sövdələşmək imkanlarını qiymətləndirməsi Ankaranın Cənubi Qafqazdakı maraqları ilə uzlaşdırıla bilər”.

“Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu fikirləri Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin əməkdaşı, siyasi təhlilçi Aqşin Kərimov bildirib. O əlavə edib ki, xüsusilə İranın Suriyadakı məğlubiyyətindən sonra Tehran Cənubi Qafqazda Türkiyə ilə rəqabətini açıq qarşıdurma riskinə çevirmək imkanlarını itirib:

“İran Azərbaycanın Ermənistanın cənubundakı Zəngəzura qəfil hücumundan narahatlığını davam etdirsə də, bu, faktiki olaraq Tehranın Qafqazdakı rolunun marginalaşması fonunda şərh oluna bilər. Zəngəzur dəhlizi reallaşsa, İranın Avropaya və Rusiyaya tranzit marşrutları Azərbaycan-Türkiyə strateji müttəfiqliyinin xoş niyyətdən asılı vəziyyətdə qalacaq.

Bakı-Tehran xəttindəki son müsbət dinamikalər nəzərə alınmaqla demək olar ki, İran Zəngəzur dəhlizi kontekstindən özünə perspektiv üçün etibarlı iqtisadi-ticarət şəbəkə axtarır. Azərbaycan da İranla iqtisadi-ticarət əlaqələri yüksəltməyi (Şimal-Cənub Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi fonunda) qarşıya hədəf qoyur. Azərbaycanın məqsədi regional əməkdaşlığı stimullaşdırmaq, İranın ambisiyalarını, onun Fransa, Rusiya ilə sövdələşmək kartlarını neytrallaşdırmaq, Tehrana münasibətdə yaranacaq tendensiyaları geoiqtisadi şəbəkələrin daxilində əritməkdir”.

Siyasi təhlilçi qeyd edib ki, Azərbaycan diplomatiyası 2025-ci il başlayandan bu yana Prezident İlham Əliyevin təmsilində Zəngəzur dəhlizi ilə əlaqədar daha iddialı ton götürüb: “İlham Əliyevin ötən ay “Zəngəzur dəhlizi açılmalıdır və açılacaq. Ermənistan bunu nə qədər tez başa düşsə, bir o qədər yaxşıdır” deməsi həmin fikrin təsdiqidir.

Görünür, Azərbaycan Rusiyanın Ukraynadakı müharibəsi, Donald Trampın ABŞ prezidenti olması və Türkiyənin regionda qazandığı uğurlardan dolayı yaranan geosiyasi dəyişikliklərdən istifadə edərək öz yanaşmasını yenidən nəzərdən keçirir”.

Erməni vəkllər baş naziri “ayı olmaqda” suçladılar

Ermənistanlı vəkllər hökumətin yeni vergi siyasətinə qarşı çıxaraq tətıl etmirlər. Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, etirazın səbəb və məqsədlərini izah etmək üçün Vəkllər Kollegiyasının keçmiş rəhbəri Ara Zöhrabyan və Vəkllər Akademiyasının rektoru Simon Babayan mətbuat konfransı keçiriblər.

Zöhrabyan vəkllərin əvvəllər dövrüydən 5 faiz vergi ödədiklərini xatırladı. Yeni qaydalara əsasən, vəkllər 20 faiz ƏDV və 10 faiz gəlir vergisi ödəməli olacaqlar. Üstəlik, mürtəbə hesablamalar onları əlavə çətinliklərlə üz-üzə qoyacaq. “Biz başa düşürük ki, dövlət vergilər hesabına mövcuddur, lakin bal əldə etmək üçün pəneyi dağıtmaq olmaz”, - deyərək Ara Zöhrabyan vurğulayıb. Simon Babayan isə etirazın yalnız vəkllərlə bağlı olmadığını, bütün cəmiyyəti maraqlandıran bir məsələ olduğunu bildirib: “Növbəti addım hakimiyyətin qərarlarından asılı olacaq. Ölkədə hüquqi yardıma ehtiyacı olan çox insan var. Hazırda məhkəmələrdə 370 min iş baxılma mərhələsindədir. Sadə vətəndaşın bu məsələləri başa düşməsi çətinidir”, - deyərək Babayan qeyd edib.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Etibar SEYİDAĞA

Azərbaycançılıq

YENİ ÜSAVAT
N 25 (8635) 11 fevral 2025

Xocalı soyqırımına ilk siyasi qiymət necə verildi?

Ümummilli lider Heydər Əliyev Xocalıya ədalətin əsasını qoyub

Xocalı soyqırımını Azərbaycanın ictimai-siyasi fikir tarixində əsas yerlərdən birini tutmalı, bundan sonra dövlətin həm daxili, həm də xarici siyasətində Xocalı soyqırımını, onun obyektiv şəkildə bəyan olunması, tanınması ön plana keçməli, bu yolda əməli addımlar atılmalı idi. Təəssüf ki, həmin dövrdə Azərbaycanın başının daxili işlərə qarşdığı bir vaxtda xaricdəki imkanlarından istifadə edən ermənilər dünya birliyinə Xocalı soyqırımını haqqında təhrif olunmuş məlumatlar çatdırmağa çalışmış və buna müəyyən mənada müvəffəq olmuşdular.

Xocalı soyqırımına ilk siyasi qiymət Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən verildi.

Ulu öndər Heydər Əliyev 1993-cü ildə hakimiyyətə gələndən sonra Xocalı soyqırımına siyasi qiymət verilməsi, bu soyqırımı aktının dünyada tanınması işi dövlət səviyyəsində qarşıya məqsəd kimi qoyuldu.

Heydər Əliyev bəyan edirdi ki, Xocalı soyqırımı tək-cə orada yaşayan insanlara qarşı deyil, həm də bütün Azərbaycan xalqına qarşı həyata keçirilmiş soyqırımı aktıdır. Ermənilər Xocalı sakinlərini məhz Azərbaycan vətəndaşı, azərbaycanlı olduqları üçün kütləvi şəkildə məhv etmək kimi bəşəri cinayətə əl atmışdılar.

Milli Məclisin deputatı Aydın Hüseynov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Ümummilli lider Heydər Əliyev Xocalı soyqırımının tanınmasının əsas səbəbkarı, təşəbbüskarı olmuşdur:

“Hələ Prezident səlahiyyətlərini həyata keçirərkən Ali Sovetin sədri Heydər Əliyev erməni təcavüzünün qarşısının alınması məqsədilə təcili tədbirlər görülməsi üçün BMT Təhlükəsizlik Şurasının dərhal çağırılması xahişi ilə Təhlükəsizlik Şurasının sədrinə 26 iyul 1993-cü il tarixli yazılı müraciət etdi. 1994-cü il 24 fevralda Milli Məclisin qərarı ilə hər il fevralın 26-sı “Xocalı soyqırımı günü” kimi yad olunması və bu barədə beynəlxalq təşkilatlara məlumat



verilməsi ilə Xocalı soyqırımına ilk dəfə siyasi qiymət verilməsi oldu. Ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə əsrin bu böyük faciəsi dövlət tərəfindən öz qiymətini aldı. 1995-ci il 24 fevralda Milli Məclisin dünya parlamentlərinə və beynəlxalq təşkilatlara Xocalı soyqırımı ilə bağlı müraciəti oldu.

Xocalı soyqırımına siyasi qiymətin verilməsi, göründüyü kimi, məhz Ulu öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.

Soyqırımı qurbanlarını da im yad edən, şəhidlərin xatirəsini əziz tutan Ulu öndər Heydər Əliyev 1997-ci il fevralın 25-də “Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsinə sükut dəqiqəsi elan edilməsi haqqında” Fərman imzaladı.

Prezident Heydər Əliyev Xocalı soyqırımının onuncu il dönməsi ilə əlaqədar Azərbaycan xalqına 2002-ci il 25 fevral tarixli müraciətində qeyd edirdi ki, “Bu gün Azərbaycan hökuməti və xalqı qarşısında Xocalı soyqırımı və bütövlükdə ermənilərin Dağlıq Qarabağda törətdikləri vəhşiliklər haqqında həqiqətləri olduğu kimi, bütün miqyası və dəhşətləri ilə dünya dövlətlərinə, parlamentlərinə, gənş ictimaiyyətə çatdırmaq, bütün bunların əsl soyqırımı aktı kimi tanınmasına nail olmaq vəzifəsi durur. Bu, Xocalı şəhidlərinin ruhu qarşısında bizim vətəndaşlıq və insanlıq borcumuzdur. Digər tərəfdən,

faciənin əsl beynəlxalq hüquqi-siyasi qiymət alması, onun ideoloqlarının, təşkilatçıların və icraçılarının layiqincə cəzalandırılması bütövlükdə insanlığa qarşı yönəlmiş belə qəddar aktların gələcəkdə təkrarlanmaması üçün mühüm şərtidir”.

2003-cü il 15 fevralda Xocalı qaçqınlarının Birləşmiş Məmlətlər Təşkilatına, Avropa Şurasına, Avropa Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatına müraciəti oldu. Müraciətin əsas məqsədi dünyanın nüfuzlu beynəlxalq təşkilatları olan Birləşmiş Məmlətlər Təşkilatı, Avropa Şurası və Avropa Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatına 1992-ci ilin fevralında Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində ermənilər tərəfindən törədilmiş Xocalı soyqırımını haqqında həqiqətləri dünyaya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırmaq və bu qanlı cinayətə hüquqi-siyasi qiymət verilməsinə nail olmaqdan ibarət idi. Soyqırımına siyasi qiymət verilməsi istiqamətində həyata keçirilən siyasət öz müsbət nəticələrini göstərdi, dünyanın bir çox dövlətləri bu soyqırımı aktını pislədilər.

Xocalı soyqırımının tanınması işi Ulu öndərin hakimiyyətindən sonrakı dövrdə davam etdirildi və davam etdirilir.

Xocalı həqiqətlərinin dünyaya ictimaiyyətinə çatdırılmasında Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla

Əliyevanın böyük xidmətləri olmuşdur. Məhz Leyla xanımın təşəbbüsü ilə yaradılmış “Xocalıya ədalət!” kampaniyası Xocalıda ermənilərin törətdikləri vəhşilikləri bütün dünyaya olduğu kimi çatdırdı. Bundan sonra bir neçə Avropa və Cənubi Amerika dövlətləri, o cümlədən ABŞ-in 10-dan çox ştatı Xocalı hadisəsinə soyqırımı kimi tanıdı”.

Deputat qeyd etdi ki, Ulu öndər Xocalının azad edilməsinə əminliyini bütün çıxışlarında ifadə edirdi. Heydər Əliyevin dedikləri reallaşdı. 2020-ci ildə Prezident, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin komandanlığı ilə Azərbaycan Ordusu Ermənistan ordusunu məğlub edərək torpaqlarımızı işğaldan azad etdi. 2023-cü ildə isə Prezidentimizin qətiyyətli siyasəti, möhkəm siyasi iradəsi və Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin igidliyi sayəsində Qarabağda separatizmin kökü birdəfəlik kəsildi: “Xocalı azad edildi və Xocalıya ədalət gətirildi, soyqırımı qurbanlarının qisası alınmış oldu. Bu gün artıq Xocalı yenidən qurulur, Xocalı sakinləri öz doğma evlərinə qayıdılar.

Xocalı soyqırımını törədənlərin bir qismi bu gün Bakıda həbsxanada saxlanılır. Onların bəziləri Azərbaycanın məhkəmələri tərəfindən qanunla layiq olduqları cəzaları alıblar, bəzilərinin isə məhkəməsi gedir”.

Qış mövsümündə süfrələrimizin əvəzolunmaz nemətlərindən biri də turşu bağlamalarıdır. Söhbət əsasən pomidor, xiyar və kələm turşularından gedir. Belə zəhərlənmələrdən necə qorunmalı? İnsanlar nələrə diqqət etməlidir? Gündə onlardan nə qədər yemək olar? Ev, yoxsa market bağlamalarına üstünlük verməli? Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a danışdı: “Azərbaycan mətbəxinin ən böyük mədəniyyətsizliklərindən biri evdə turşu bağlamaqdır. Buna mütləq son qoyulmalıdır. Ümumiyyətlə, turşular zərərli bir qidadır. Biz illər boyu vəziyyətin yaxşılaşdığını görürük. Bazarlarda böyük plastik çəlləklərdə pomidor turşusu, kələm turşusu satılır. Yaxşı ki, bu məsələ yığıldırılıb.

Hazırda isə görürük ki, plastik qabların içərisinə üzüm yarpağı doldurulub, üstünə kimyəvi aktiv sirkə tökülür və satılır. Bu, əlbəttə, insanların zəhərlənməsinə gətirib çıxaran amillərdəndir. İnsanlar bilməlidir ki, torpaq bütün mövcud olanların, bütün yaxşılığın mənbəyi olduğu kimi, həm də ən təhlükəli bakteriyaların mənbəyidir. Yeni torpaqla təmasda olan xüsusi məhsullardan turşu bağlamaq çox təhlükəlidir və insanlar bundan uzaq durmalıdır. Azad İstehlakçılar Birliyi 20 ildən çoxdur ki, bu məsələni azaltmağa çalışır. Ara dükanlarında və müxtəlif evlərdə hazırlanan turşuların satışına son qoyulmasını istəyir. Lakin biz görürük ki, illərlə azalsa da, bunun qarşısını tam almaq mümkün olmur. Beş ay öncə qərb zonasında bir layihə həyata keçirdik. Evlərdə təlimlər apardıq ki, turşu bağlamanın heç olmasa standartlara uyğun qaydalarını öyrədək və zəhərlənmələrin sayını azaldaq. İnsanlar turşu yemək istəyirlərsə, buyursunlar, sənaye üsulu ilə hazırlanan turşulara üstünlük versinlər. Sənaye üsulu ilə hazırlanan turşular çox diqqətlə izlənilir, xüsusi şəraitdə saxlanılır. Onlar qablaşdırıldıqdan sonra bir ay ərzində bir daha yoxlanılır, xüsusi avadanlıqlarla analiz edilir və

yalnız bundan sonra satışa buraxılır. Yeni turşular bir anın içində insanın və ailənin həyatına son qoya bilər. Təsəffü deyil ki, statistikanı izləsək, görürük ki, zəhərlənmələrin ən çoxu turşularla bağlıdır. İnsanlar turşu qoymaqdan birmənalı şəkildə uzaq durmalıdırlar. Nə qədər azaltsaq, bir o qədər yaxşıdır.

Hətta turşu zəhərlənməyə belə, insan orqanizmi üçün zərərli bir qidadır. Ürəyiniz istəyirsə, buyurun, sənaye üsulu ilə hazırlanan turşulardan alın - bütün növləri mövcuddur. Əlbəttə, onlardan da istifadə etməmək daha yaxşıdır, lakin eğer insan çox istəyirsə, buyursun, onu yesin.

Bir sözlə, turşulardan qorunmaq lazımdır - bu, çox qorxulu bir şeydir. Eyni zamanda konservləşdirilmiş digər məhsullardan da ehtiyatlı olmaq vacibdir. Balıqlarla, xüsusən də göbələklərlə çox diqqətli davranmaq lazımdır. Əgər turşunun və ya konservin qapağı şişibse, onu istifadə etmək olmaz. Açıqdən sonra üzərindəki hər nə varsa, götürmək lazımdır və s. Bir sözlə, insanlar mümkün qədər turşulardan uzaq durmalıdırlar”.

Tanınmış dietoloq-həkim Ləman Süleymanova isə qeyd edib: “Qış fəslinin ən çox sevilən qidalarından biri də turşulardır. Statistikanı araşdırsaq, görürük ki, 10 nə-

Qışın “olmazsa olmazı”: turşu bağlamalarının mümkün təhlükələri

Həkim-dietoloq zəhərlənmə riskini önləməyin yollarından danışdı



fərdən 6-7-si məhz belə qidaları çox sevir. Çox təəssüf ki, məhz qış fəslində turşudan zəhərlənmələrin sayı artır. Ən çox da tərəvəz turşularından, xüsusilə pomidor turşusundan zəhərlənmə halları müşahidə olunur. Turşu hazırlayarkən, birincisi, riskli mühit yaranır - sanitariya-gigiyenik qaydalara əməl olunmur, bəzən tərəvəzlər yaxşı yuyulmur və qaynadılmır. Nəticədə patoloji mikroblar əmələ gəlir.

Eyni zamanda pomidor və digər tərəvəz turşularını hazırlayarkən müəyyən preparat-

lardan, o cümlədən aspirindən, sitramondan və digər dərmanlardan istifadə edirlər. İnsanlar fərqi nə qədər ki, bu maddələr turşunun xarab olmaması üçün əlavə edilsə də, ciddi əks-təsirlərə səbəb ola bilər. Bu preparatlar turşunun tərkibindəki digər kimyəvi maddələrlə reaksiyaya girərək zərərli toksinlər yaradır. Genetik modifikasiya olunmuş meyvə və tərəvəzlərdən turşu hazırlanması da təhlükəlidir. Xüsusən də pomidor turşusunu ev şəraitində hazırlamaq qətiyyətlə olmaz. Çünki ev

şəraitində bağlanan pomidorların tərkibindəki zərərli maddələr aktivləşərək zəhərlənməyə səbəb olur. Bu, “botulizm” adlanan ağır zəhərlənmədir.

Botulizmin ilkin əlamətləri arasında ürəkbulanma olma- dan əvvəl insanın görmə qabiliyyətində bulanıqlıq, başgicəllənmə və qarın nahiyyəsində sancılar olur. Zəhər aktivləşdikcə, temperatur qəfil yüksəlir. Vaxtında tibbi müdaxilə olunmazsa, bu, ölümə səbəb ola bilər. Digər zəhərlənmələr zamanı adətən ürəkbu-

lanma başlayır və insanlar 1-2 gün sonra xəstəxanaya müraciət edirlər. Hətta ev şəraitində çoxlu maye və qatıq qəbul etdikdə belə zəhərlənməni yüngülləşdirmək olur. Lakin botulizmdə nə ürəkbulanma, nə də qusma müşahidə olunur. Bunun əvəzinə, başgicəllənmə və görmədə bulanıqlıq baş verir. İnsanlar isə çox zaman bunun zəhərlənmə olduğunu anlamırlar.

Mənim tövsiyəm budur ki, fabrik istehsalı olan turşulara üstünlük verilsin. Çünki bu məhsullar hazırlanarkən gigiyenik qaydalara riayət olunur və onların tərkibinə diqqətlə yanaşılır. Xüsusilə ev şəraitində hazırlanmış pomidor turşusundan istifadə edilməməlidir. Şəxsən mən özüm turşulardan istifadə etmərəm. Yalnız nadir hallarda kələm turşusu yeyirəm, çünki bu turşu zəhərlənmə riskinə daha az meyillidir. Hətta açıq vəziyyətdə saxlanıldığından o qədər də qorxulu deyil. Lakin bankaya qoyulub bağlanmış turşular daha təhlükəlidir. Çünki ev şəraitində gigiyenik qaydalara və turşuya əlavə edilən kimyəvi maddələrə kifayət qədər diqqət yetirilmir”.

Xalidə GƏRAY,
“Yeni Müsavat”

“Yanan bazarın sahibi məhkəmələrə təzyiq edir” İqtisadi məsələlər üzrə ekspert: “EuroHome” rəhbərliyi sahibkarları müflis edir”

Bəş il öncə yanan “EuroHome” bazasının sahibi Azay Möhnətov üzərinə həbs qoyulan “Rolls Royce”-də gəzir, sahibkarlar isə onlara dəyən zərəri ala bilmirlər. Hazırda bununla bağlı məhkəmə çəkişmələri davam edir.

İqtisadi məsələlər üzrə ekspert Ramin Kərimov Musavat.com-a bildirib ki, ölkədə iqtisadiyyatın və sahibkarlığın sabilliyi, həmçinin inkişafı üçün biznesmenlər ədalətli mühitə güvənməlidirlər: “Sahibkar öz fəaliyyətinə başlayanda arxayın olmalıdır ki, onun qarşılaşacağı problemləri dövlət və qurumlar qanun çərçivəsində həll edəcək, ona dəstək olacaq. Burada ilk mərhələdə sahibkarlığa dəstək göstərən qurumlar müəyyən addımlar atmalı olsalar da, son sözü məhkəmələr deyir. Əgər dövlət qurumlarının davranışlarında və ya istintaqda hansısa pozuntular olubsa belə, məhkəmələr ədaləti bərpa etməlidir. Amma daha əvvəl mediada gedən və təkzib olunmayan məlumatlardan görürük ki, “EuroHome”-in bazanın sahibi 200 minlik borc müqaviləsi göstərərək 25 milyonluq əmlakı 100 dəfə az məbləğdə olan borcun əvəzinə öz adına keçirib və bunu hakimlərin qərarı ilə rəsmiləşdirib, burada nəticənin ədalətli olması sual yaradır.

Yekunda “EuroHome” tərəfindən 10-a yaxın sahibkara 1,5 milyonluq təminat ödənilməyib, amma hadisəyə görə təşkilatlandırılan həmin MMC-nin sahibi yeganə qazanan şəxs olub, məhkəmələr də bu ədalətsiz prosesdə ona dəstək göstərmişlər. Bu məsələ yalnız “EuroHome” ətrafında qiymətləndirilməməlidir, presedent olaraq biznes mühiti üçün mənfi nümunədir və sahibkarların ölkədə ədalətli və güvənli mühitə inamını sarsıdır. Məhz bu iş ətrafında baxsaq, “EuroHome” rəhbərliyinin məhkəmələrə təzyiqi ilə əldə etdiyi qərar sahibkarları müflis edir”.

“EuroHome” sahibinin şeytanın ağına gəlməyən planı...

Bakı-Sumqayıt yolunda - Binəqədi rayonunda yerləşən “EuroHome” tikinti materialları bazarındakı yanğından 5 ilə yaxın vaxt ötdə də, hadisə vaxtı yüz minlərlə manat ziyanı düşən sahibkarlar hələ də pulunu ala bilməyiblər. Məhkəmə illər öncə onlara dəymiş ziyanın ödənilməsinə qərar verib. Hə-



min qərara görə, “EuroHome” rəhbərliyi sahibkarlardan Ümid Qayınbəyova 392 min, Samir Məhərrəmov 325 min, Teymur İbrahimova 194 min, Əjdər Həsənova 193 min, İsmayıl İsmayilova 136 min, Ramin Babayev 115 min, İlqar Məmmədova 108 min manat - toplam təxminən 1.5 milyon manat ödəməlidir. Ancaq bu qərar illərdir kağız üzərində qalıb.

“EuroHome” rəhbərliyi sahibkarların pulunu könüllü şəkildə vermir. Ona görə də mağaza sahibləri şirkətin pul öh-

dəliyinin onun əmlakına yöndəldilməsini istərkən, xəbər tutublar ki, istintaq geden dövrdə “EuroHome”-un əmlakı bazar dəyərindən dəfələrlə ucuz qiymətə satılıb. Yanğından ziyan çəkən sahibkarlar arasında kompensasiya alan tək adam da “EuroHome”-un öz sahibi olub.

Ticarət mərkəzinin yerləşdiyi 4 hektara yaxın torpaq sahəsi və 4 min kvadratmetrlik əmlak kompleksi cəmi 200 min manat borc müqabilində təsisçiyə bağışlanıb. Bu qə-

naməni də Binəqədi Rayon Məhkəməsi və bu rayonun icra şöbəsi verib. Bu qeyri-adi qətnamə digər sahibkarlar “EuroHome” MMC-dən məhkəmədə zərər tələbi ilə çıxış etdikləri bir vaxtda çıxarılıb.

Buna görə də sahibkarlar Azay Möhnətovun xeyrinə çıxarılan qeyri-adi qətnamədən şikayət veriblər. Onların fikrincə, dəyəri təxminən 25 milyon manat olan əmlakın 200 min manat həcmində qiymətləndirilməsi, “EuroHome”-un təsisçisinə bağışlanması digər sa-

hibkarların hüquqlarının kobud şəkildə pozulmasıdır.

Yanğından ziyan çəkən sahibkarlara təminat ödənilməsi haqda qərarın icrası Binəqədi rayon İcra Şöbəsinə həvalə edilib. Bu qurumun rəisi İlham Həsənov, icra məmuru Məhəmməd Qaragözov bir müddət sonra qərar çıxarıblar ki, “EuroHome” MMC müflis olub və əmlaksız qalan şirkət ödəniş etmək iqtidarında deyil. Bu üzdən, sahibkarlara kompensasiya verilməyib.

Məhkəmə qərarından görünür ki, yalnız bir sahibkar - “EuroHome”-un öz sahibi təminat ala bilib. Başqa sözlə, şirkətin təsisçisi özü elə özündən pul aldığına görə müflis olub və digər sahibkarlara verməyə pulu qalmayıb.

Sənədlərə görə, istintaq dövründə “EuroHome”-un təsisçisi Azay Möhnətov Binəqədi Rayon Məhkəməsinə müqavilə təqdim edərək yanğından öncə 500 min manat borc verdiyini göstərmiş. Üstəlik, öz şirkətinə verdiyi borcun 200 min manatının hələ qaytarılmadığını iddia edərək həmin pulun ödənilməsinə istəyib.

“EuroHome” Azərbaycanın tikinti malları satılan ən böyük bazar mərkəzlərindən biridir. 2019-cu il dekabrın 10-da baş vermiş yanğı 3 saatə yaxın sürmüşdü. Nəticədə 100-ə yaxın tikinti malları mağazasına ziyan dəymiş, 10-dək adam xəsarət almışdı.

Bu ilin yanvar ayında Azərbaycana 172 min 653 xarici vətəndaş və vətəndaşlığı olmayan şəxs səfər edib. Dövlət Turizm Agentliyinin hesabatına əsasən, bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 4 faiz çoxdur. Azərbaycana ən çox turist Rusiyadan gəlib - 41 min 490 nəfər. 2-ci sırada 31 min 632 nəfərlə Türkiyə, 3-cü yerdə isə 17 min 73 nəfərlə Hindistan yer alıb. Bu ay ərzində Azərbaycana İrandan 15 min, Gürcüstandan 8,7 min, Səudiyyə Ərəbistanından 6,1 min, Qazaxıstandan 5,5 min, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərindən 5,4 min, Pakistandan 5,2 min, Küveytdən 3,7 min, Özbəkistandan 2,9 min, Türkmənistandan 2,8 min, Çindən 2,6 min, Ukraynadan 2,4 min, İsraildən 2 min turist gəlib.

Statistik məlumatlara əsasən, 2024-cü ildə Azərbaycana gələn turistlərin 80 faizdən çoxu Bakı şəhərinə üstünlük verib. Bu o deməkdir ki, ölkəyə gələn hər 10 turistdən heç 2-si də Bakıdan kənara, rayonlara getmir. Ötən il əcnəbilərin keçirdiyi gecələmələrin 81,4 faizi Bakının payına düşüb. Turistlərin ikinci ən çox üstünlük verdiyi rayon Qusardır. Azərbaycana gələnlərin 4,6 faizi sözügedən rayonda qalıb. Xaricilərin 4,4 faizi Qəbələdə, 3,9 faizi Naftalanda, 3,2 faizi Qubada, 0,6 faizi Şabrandada, 1,9 faizi isə digər şəhər və rayonlardakı mehmanxanalara üstünlük verib. Göründüyü kimi, bölgələrimiz xarici turist cəlb etmək üçün daha uyğundur. Mütəxəssislərə görə, regionlarda isə ilk növbədə çox yüksək səviyyəli hotellər azdır, olanlar da çox bahadır.

Amma artıq xarici turistlərin, əsasən də Avropadan və ABŞ-dan gələn turistlərin profili, istəkləri dəyişib. Onlar bir gecə yatmaq üçün 200-300 dollar vermək istəmirlər, əsasən 2-3 ulduzlu hotellərə üstünlük verirlər. Regionlarda isə bu imkanlar demək olar ki, yoxdur. Bundan başqa, bölgələrdə xarici turist görə kimi xüsusilə kafe və restoranlarda qiyməti kəskin artırırırlar ki, bunun da ciddi təsiri var.

Milli Məclisin deputatı Vüqar Bayramov mövcud vəziyyəti rəqəmlərlə ifadə

edib: "2024-cü ildə Azərbaycana gələn turistlərin 80 faizdən çoxu Bakı şəhərinə üstünlük verib. Bu o deməkdir ki, ölkəyə gələn hər 10 turistdən heç 2-si də Bakıdan kənara, rayonlara getmir. Ötən il əcnəbilərin keçirdiyi gecələmələrin 81,4 faizi Bakının payına düşüb. Turistlərin ikinci ən çox üstünlük verdiyi rayon Qusardır. Azərbaycana gələnlərin 4,6 faizi sözügedən rayonda qalıb. Xaricilərin 4,4 faizi Qəbələdə, 3,9 faizi Naftalanda, 3,2 faizi Qubada, 0,6 faizi Şabrandada, 1,9 faizi isə digər şəhər və rayonlardakı mehmanxanalara üstünlük verib. Göründüyü kimi, bölgələrimiz xarici turist cəlb etmək üçün daha uyğundur. Mütəxəssislərə görə, regionlarda isə ilk növbədə çox yüksək səviyyəli hotellər azdır, olanlar da çox bahadır.

V.Bayramov diqqətə çatdırıb ki, əcnəbilərin keçirdiyi gecələmələrin sayı 2023-cü ilə müqayisədə 26,0 faiz artaraq 2 milyon 348 min olub: "Bu da ümumi gecələmələrin 54,8 faizini təşkil edir. Gecələmələrin ümumi sayının 19,6 faizi Hindistan, 13,1 faizi Rusiya, 7,8 faizi Səudiyyə Ərəbistanı, 7,3 faizi Türkiyə, 5,9 faizi Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, 3,8 faizi ABŞ, 2,8 faizi Qazaxıstan, 2,8 faizi Küveyt, 2,6 faizi Pakistan, 2,4 faizi Böyük Britaniya, 2,4 faizi İsrail, 2,2 faizi Özbəkistan, 2,1 faizi Çin, 1,4 faizi Almaniya, 1,0 faizi İtaliya, 1,0 faizi Gürcüstan, 21,8 faizi isə digər ölkələrin vətəndaşlarının payına düşüb".

Bölgə turizmi can verir - səbəb, çıxış yolu

Ekspert: "Regionlardakı aeroportlara uçuşların sayını artırısaq, turistlərin rayonlara marağını stimullaşdırı bilərik"



Turizm eksperti Ceyhun Aşurov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında xatırladı ki, ötən ilin müvafiq dövründə də bənzər statistika təqdim edilmişdi. Ekspert vurğuladı ki, Azərbaycana gələn turistlərin 80 faizi Bakıda gecələməyə üstünlük verir: "Turistlərin Bakıda gecələməyə üstünlük verməsinin səbəblərindən biri budur ki, Bakıda hotellərin sayı regionlara nisbətən daha çoxdur. Bayram günlərində, tətilərdə paytaxtda əlverişli qiymətə hotel tapmaq daha asandır. Lakin əsas səbəb quru sərhədlərin bağlı olmasıdır. Bu da o deməkdir ki, turistlərin ölkəyə girişi və çıxışı yalnız Heydər Əliyev Beynəlxalq Hava Limanı vasitəsilə mümkündür. Hətta sərhədlər açıq olduqda da uçuşların 90 faizi Bakıya idi. Yeni turistlərin giriş-çığı Bakıdan

nisbətən daha çoxdur. Bayram günlərində, tətilərdə paytaxtda əlverişli qiymətə hotel tapmaq daha asandır. Lakin əsas səbəb quru sərhədlərin bağlı olmasıdır. Bu da o deməkdir ki, turistlərin ölkəyə girişi və çıxışı yalnız Heydər Əliyev Beynəlxalq Hava Limanı vasitəsilə mümkündür. Hətta sərhədlər açıq olduqda da uçuşların 90 faizi Bakıya idi. Yeni turistlərin giriş-çığı Bakıdan

aldıqları yağı Rusiyaya sata bilirlər. Əsas məsələ yerli istehsalın zəif olmasıdır. Vətəndaşlarımızın yağ istehlakının cəmi 10 faizini yerli istehsal qarşılaya bilər. Yerdə qalan boşluğu isə xaricdən alınan yağlarla doldururuq. Hazırda ölkəmizdə yeni Zelandiya və Avstraliyadan gələn yağlar üstünlük təşkil edir. Son zamanlar Baltik ölkələrindən də yağ gətirilir. Onların qiyməti çox yüksək olsa da, keyfiyyəti üstündür. İstər-istəməz qiymət-keyfiyyət asılılığı mövcuddur".

Qida texnoloqu Asim Vəliyev qəzetimizə açıqlamasında deyib ki, qiymətin bahalaşması marketingdə qida hiyləsi kimi istifadə olunur: "İnsanlar düşünür ki, bir məhsulun qiyməti bahadırsa, deməli, keyfiyyətlidir. Bu yanaşmadan istifadə edən istehsalçılar bu kimi qida hiylələrinə əl atırlar. Bəzən kərə yağı ad altında satılan və qiyməti yüksək olan yağın tərkibinə nəzər salanda görürsən ki, nə qədər qatqılar, palma və hidrogenləşdirilmiş yağ var. Ona görə də qiymət insanları aldatmamalıdır. Normal kərə yağında yağlılıq 82,05 faiz olmalıdır. eğer ondan aşağıdırsa, deməli, qatqı var. Hazırda 20 manatdan aşağı kərə yağı tapmaq mümkün deyil.

Bəzi insanlar regionlardan kərə yağı sifariş edirlər. Onun

olduğu üçün bu amil istər-istəməz statistikaya təsir göstərir. Respublikanın digər bölgələrində olan hava limanlarının daha səmərəli çalışması, uçuşların sayının artırılması yaxşı olardı. Azərbaycanda 8 beynəlxalq hava limanı var. Amma buna baxmayaraq, uçuşların 90 faizindən çoxunun, hətta bəzi rəqəmlərə görə 97 faizinin Bakıdan həyata keçirilməsi paytaxta konsentrasiyanı artırır. Halbuki Gəncə, Qəbələ hava limanlarında uçuşların sayını artırısaq, bu turistlərin Azərbaycanın rayonlarına marağını stimullaşdırı bilərik. Hazırda qış turizm mövsümündə Şahdağ, Qəbələ, Quba, Qusar istiqamətləri populyardır. Həftəiçi əcnəbilər, həftəsonları isə həm yerli, həm də əcnəbi turistlər bu bölgələrə səfər etməyə üstünlük verirlər".

C.Aşurov infrastruktur amilinə də diqqət çəkdi: "Paytaxt Bakıda hotellər, restoranlar, ticarət mərkəzləri çoxdur. Bundan başqa, turistlər üçün Bakıda zaman keçirmək daha maraqlıdır. O ki qaldı qiymət amilinə, paytaxtda hotel sayı çox olduğu üçün təsnifata uyğun fərqli qiymətlərlə gecələmək daha asandır".

Qeyd edək ki, "Azərbaycan Hava Yolları" aviakəmətinin rəsmi saytındakı məlumat əsasən, Azərbaycanda Bakı, Füzuli, Zaqatala, Zəngilan, Gəncə, Qəbələ, Yevlax, Lənkəran və Naxçıvan Beynəlxalq hava limanları fəaliyyət göstərir.

□ **Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"**

Kərə yağını necə ucuzlaşdırmalı - iki baxış

Qida eksperti: "Yüksək qiymət heç də həmişə yağın keyfiyyətinə dəlalət etmir"



Bu günlərdə İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidmətinin rəhbərinin müşaviri Elman Sadıqov "Bakı Aktual" verilişində bildirib ki, o, mağazalardan kərə yağı almır, daha çox yerli təsərrüfatların məhsullarına üstünlük verir.

Doğrudan da mağaza rəflərində "kənd yağı" adı altında satılan məhsullarla bağlı vəziyyət heç də yaxşı deyil - saxta məhsullarla qarşılaşma riski yüksəkdir. Statistikaya görə, 2024-cü ilin yanvar-noyabr aylarında 26 min 890,6 ton kərə yağı istehsal edilib ki, bu da 2023-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə illik 9,1% çoxdur.

Ölkəyə idxal edilən kərə yağının orta pərakəndə satış qiyməti 21,95 manat, yerli kərə yağının isə 20,25 manat olduğu halda, sentyabrda bu məhsul 18,49 manata satılırdı.

Bes kərə yağının ucuzlaşması üçün nələr etmək olar?

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfərli "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, istehsalın

artımı və bazarda bolluq qiymətlərin aşağı düşməsinə, rəqəbətlə mühit isə keyfiyyətin yaxşılaşmasına xidmət edir: "Problem ondan ibarətdir ki, otlaq sahələrinin və mal-qaranın artması prioritet elan edilsə də, əks-effekt verdi. Son illər müştərilərin göstərdiyi ki, Azərbaycanda mal-qaranın sayında ciddi azalma var. Hətta Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi də bir neçə gün bundan öncə açıqladı. Təəssüf ki, bunu insanların daha çox ət yeməsi ilə əlaqələndirdi. Lakin əsas səbəb kənd təsərrüfatında maldarlıqla məşğul olanların təşviq proqramlarının zəif olması, yemin bahalaşması, otlaq sahələrinin az olması və yaxud da yem bazaları üçün nəzərdə tutulan otlaqlarda texniki bitkilərin ekilməsidir. Bu kimi məsələlər Azərbaycanda son illər mal-qaranın sayının nəzərəcarpacaq dərəcədə azalmasına səbəb olub. Halbuki azad edilmiş ərazilərin bəzi hissələri, əsasən də Kəlbəcər, Laçın və Qubadlı otlaqlar üçün əlverişlidir. Ümid edirəm ki, orada məskunlaşma baş tutandan sonra kərə yağının istehsalında artım görülməlidir".

Ekspert deyir ki, mağazalarda satılan kərə yağlarının keyfiyyəti ilə bağlı vətəndaşlarda hər zaman şübhə var: "Buna səbəb odur ki, Azərbaycanda yerli istehsal adı altında şirkətlərə məxsus yağların bolluğunu görürük, lakin onların heç biri yerli istehsal deyil. Sadəcə, ölkəmizdə qablaşdırılır. Çox zaman bu yağlara qatqılar qatmaqla tərkibi ilə oynayırlar. Bu da bazara çıxarılan yağların keyfiyyətində problemlər yaradır, tərkibi 100 faiz kərə yağından ibarət olmur. Qiymətlə bağlı hökumətin əlində işlək mexanizm var, təəssüf ki, ondan istifadə etmirlər. Məsələn, yerli istehsalın çox az olduğunu nəzərə alaraq, kərə yağının gömrük rüsumlarını azaltmaq, hətta sıfırlamaq da olar. Beləliklə, vergi və gömrük rüsumlarını azaltmaqla bazarda satılan məhsulların qiymətinə müsbət təsir etmək mümkündür".

N.Cəfərli Rusiyaya kərə yağı ixracının reeksport olduğunu bildirir: "Bu, Azərbaycanın yerli istehsalının ixracı deyil. Rusiyanın hazırda logistika ilə bağlı problemləri var. Kənd təsərrüfatı məhsulları isə sanksiyalara daxil deyil. Buna görə də reeksport səfəli olanda iş adamlarımız başqa ölkələrdən

da tərkibində qatqının olması mümkündür. Kərə yağı nə tünd sarı, nə də açıq rəngdə olmalıdır. Ağızda süd təmini verməlidir. Doğrudur, indi qida sənayesi o qədər inkişaf edib ki, bu dadları süni şəkildə əlavə edirlər. Ona görə də iş istehsalçının vicdanına qalıb. Kərə yağının istehsalını artırmaq üçün dövlətin subsidiyalarını fəallaşdırmaq lazımdır. Süd istehsalçılarının hüquqları artırılmalı, vergi güzəştləri tətbiq olunmalıdır. Bu kimi hallar olsa, maya dəyəri aşağı düşər və istehsalçı maraqlı olar".

Qida ekspertlərinin fikrincə, aşağı keyfiyyətli məhsulu tanıya biləcəyiniz başqa əlamətlər də var. Yağdan gələn pis qoxu, qəribə dad sizi xəbərdar etməlidir. Bu cür xüsusiyyətlər bilavasitə onu göstərir ki, saxlama zamanı yağ oksidləşərək xarab olur və onun tərkibində yağ turşularının parçalanma məhsulları var. Bundan əlavə, səthdə daha tünd təbəqə olmadığından əmin olun. Tünd təbəqə yağın yemək üçün təhlükəsiz olmadığını göstərir. Təbəqə ilə bir sınaq keyfiyyətsiz məhsulu müəyyən etməyə kömək edə bilər. İsti səthlə təmasda olduqda köpük, fısıltı və ya sıçrama müşahidə etməməlisiniz. Nəhayət, vaxtı keçmiş malların başqa bir əlaməti qeyri-bərabər rəngləmədir.

□ **Sahənə RƏHİMLİ, "Yeni Müsavat"**



ÜSAVAT

Son səhifə

N 25 (8635) 11 fevral 2025

Rusiyanın ən yaşlı məhbusu öldü

84 yaşlı Aleksandr Aniskinin meyiti Altay diyarındakı cəzaçəkmə müəssisəsində tapılıb. Məlumatla görə, hakimlər Aniskinə qapalı kəllə-beyin zədəsi, beyin özləməsi və ağır hematoma diaqnozu qoyublar. Versiyalardan birinə görə, 84 yaşlı məhbus koloniyadakı digər məhbusların hücumunun qurbanı olub. Aleksandr Aniskinin dostu ilə qızın mübahisə etdikdən sonra onu yaşayış binasının dəhlizində bıçaqladığı üçün 2020-ci ildə 8 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. Hadisə 2019-cu ilin iyulunda Biysk şəhərində baş verib.

Siqaret saç ağardır - dermatoloqdan tövsiyə

Bir vaxtlar qocalıqda görünən ağ saçlar artıq gənclərdə də tez-tez görünməyə başlayıb. Saç ağarması bəzən genetik amillərlə əlaqələndirilsə də, bəzən xarici təsirlər də buna səbəb olur. Gemotest laboratoriyasının dermatoloqu Alexandra Fileva saçların niyə ağardığını və bu prosesi yavaşlatmağın yollarını izah edib. Dermatoloq bildirib ki, saçların ağarmasına səbəb ona rəng verən pigmentin - melaninin azalmasıdır.

"Saç follikullarında yerləşən melanosit hüceyrələr tərəfindən saç rəng verən melatonin istehsal olunur. İllər keçdikcə bu pigmentin istehsalı azalır. Nəticədə də saçlar ağarır. Melanin azalması qocalarda daha çox rast gəlinərsə də, bəzən yetkinlikdə, hətta 25-30 yaşda olan insanlarda da baş verir. Daha az yaşda saçlarda ağlamanın yaranması erkən hesab olunur".

O qeyd edib ki, saçların ağarmasının bir neçə səbəbi var: "Burada irsiyyət əsas rol oynayır. Çünki orqanizmdə melanin istehsalını tənzimləyən IRF4 geni valideynlərdən uşaqlara ötürülür. Belə ki, əgər valideynlərin saçları gəncə qədər ağarmırsa, uşaqların da uzun müddət saçlarında ağ tel görünməyəcəyi ehtimalı yüksəkdir. Lakin bu ehtimal saçların ağarmayacağı anlamını vermir. Saçların ağarmasına səbəb olan bir digər amil uzun müddət davam edən stress zamanı qanda kortizolun səviyyəsinin kəskin şəkildə yüksəlməsidir. Bu saçların tökülməsinə və uzanmasına mənfi təsir edir, nəticədə saç uzanması yavaşlayır, melanin istehsalı dayanır. Digər bir amil isə saç üçün lazım olan mikroelementlərin olmamasıdır".

İnfarktin qarşısını alan qida - hər gün mütləq yeyin



Avokado ürək sağlamlığını qorumağa kömək edən güclü bir qidadır. Gündə bir dəfə avokado istehlakı infarktların qarşısını alaraq qan təzyiqini tarazlaşdırır və ürək xəstəlikləri riskini azaldır.

Avokadonun tərkibindəki kalium, Omega-3 və mono doymamış yağlar, xolesterol səviyyələrini tənzimləyərək infarkt və insult riskini azaldır. Eyni zamanda avokado immunitet sistemini gücləndirir, yaddaşı yaxşılaşdırır və bağırsaq hərəkətlərini sürətləndirir. Bu faydalı meyvə sağlamlıq üçün çox əhəmiyyətli və gündəlik qidalanmaya daxil edilməsi tövsiyə olunur.

Bu faydalı meyvə sağlamlıq üçün çox əhəmiyyətli və gündəlik qidalanmaya daxil edilməsi tövsiyə olunur.

Bu faydalı meyvə sağlamlıq üçün çox əhəmiyyətli və gündəlik qidalanmaya daxil edilməsi tövsiyə olunur.



2024-cü ildə Dubayı 18.7 milyon xarici turist ziyarət edib ki, bu da əmirliyin yeni rekordudur. Məlumat Dubay hökumətinin mətbuat xidməti olan "Dubai Media Office" tərəfindən açıqlanıb. 2023-cü ilə nisbətən artım 9 faiz təşkil edib. "Turizm sektoru inkişafını davam etdirib. 832 hotel müəssisəsində orta doluluq 78% olub ki, bu da 154 mindən çox otaq deməkdir", - Dubayın vəliəhdi şeyx Həmdan bin Məhəmməd Əl Məktum X-də yazıb.

İnsanların daha xoşbəxt olduqları vaxtlar açıqlandı

London Universitet Kollecinin alimləri müəyyən ediblər ki, insanların əksəriyyəti səhər vaxtı özlərini daha xoşbəxt hiss edirlər. Mənfi əhval-ruhiyyə isə əsasən gecəyarısına yaxın gəlir. İki il davam edən və təqribən 50 min nəfərin iştirak etdiyi genişmiqyaslı layihənin məlumatları əsasında hazırlanan tədqiqat çərçivəsində iştirakçılar öz əhval-ruhiyyəsi, xoşbəxtlik səviyyəsi, həyatdan razılıq və digər psixi sağlamlıq aspektləri ilə bağlı suallara cavab veriblər. Məlum olub ki, səhər vaxtı insanlar özlərini daha xoşbəxt hiss edir, gecə isə əhval-ruhiyyə pisləşir.

Alimlər həmçinin müşahidə ediblər ki, heftənin günləri emosional vəziyyətə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərir. Çərşənbə axşamları və yay aylarında insanlar özlərini daha şən və optimist hiss edirlər. Eyni zamanda heftəsonları psixi sağlamlıq səviyyəsində daha böyük dalğalanmalar müşahidə olunur, bu da daha sabit olan həftəiçü günlərindən fərqlənir.

Alimlər əhval-ruhiyyənin gün ərzində dəyişməsinin insanın bioloji saatının, xüsusilə də əhval-ruhiyyə və stressi tənzimləyən kortizol hormonunun səviyyəsinin təsiri ilə izah ediblər. Səhər kortizolun pik səviyyəsi əhval-ruhiyyənin yüksəlməsinə səbəb olur, axşam isə onun səviyyəsinin azalması insanların özlərini daha pisləşməsinə gətirib çıxarır.

Bunları bilirsinizmi?

- * Burunu silərkən oradakı təzyiq orta hesabla 8800 paskal olur;
- * Sütka ərzində insanın ayağının həcmi 8 faiz dəyişə bilər;
- * Dünyada birinci əcxaxana Bağdadda açılıb;
- * İnsan beyni 20 milyard sinir hüceyrələrindən təşkil olunub və gündə 96 milyon bit informasiya yadda saxlaya bilir. İnsan ölərkən təqribən 150 trilyon bit məlumat xatırlayır;
- * İlk metro stansiya 1860-ci ildə Londonda açılıb;
- * Ürəyin işləməsinə yazan ilk elektrokardiografiya cihazını 1903-cü ildə Willem Einthoven icad edib;
- * Hərbi salami sol əllə vermək bütün dünyada qadağandır;
- * İndiyə qədər 1 aprel zarafatlarından 1000-ə qədər adam dünyasını dəyişib;
- * Axşam saat 5-dən sonra yemək yeməyin.
- * Yağlı yeməyi çox az qəbul edin.
- * Suyu daha çox səhər, daha az axşam için.
- * Yüklənən mobil telefondan uzaq durun.
- * Ən yaxşı yuxu vaxtı - axşam saat 10-dan səhər 6-ya kimidir.
- * Dərman içəndən sonra bir müddət uzanmayın.
- * Telefonun enerjisi 1 və ya 2 xətt qalıbsa, ondan istifadə etməyin. Çünki bu zaman telefonla danışanda radiasiya 1000 dəfə artıq təsir göstərir.
- * Sizə istidirsə, dirsəklərinizi soyuq suya salın.
- * Ayaqlarınız yorulmuşsa, sərin su ilə yuyun, sonra dəbələrinizə krem çəkin və dəbələrdən dizə qədər masaj edin.
- * Su çox içməyin - daha çox tərləyəcəksiniz, isti çay, ya da meyvə şirəsi susuzluğunuzu daha yaxşı yatırır.
- * Dəri qış ərzində bir qədər solur və təravətini itirir, bunun qarşısını almaq üçün çiməndə dərinə bərk sürtmək və təzadlı gah soyuq, gah da isti duş qəbul etmək lazımdır. Bu qan dövranını yaxşılaşdırır və solğunluğu aradan qaldırır.
- * Xörək hazırlayarkən çatlamış əllərinizə işarəsi xiyar, pomidor, kartof püresi çəkməyi, kartof bişirilmiş suda əllərinizi yaxalamağı unutmayın.

Mədəsi ağrıyırdı, 6 ay sonra xərcəngdən öldü



Mədə narahatlıqlarını gözdə tutan qadın xərcəng xəstəliyinə tutulubmuş. İngiltərənin Saut-hempton şəhərində yaşayan Ade Mosli aylarla davam edən mədə qıcıqlanması problemini görməzdən gəlir. Simptomların şiddətlənməsi ilə xəstəxanaya müraciət edən Mosli xərcəng diaqnozu qoyulduqdan altı ay sonra vəfat edib.

Onun bacısı Ceni Mosli yemək borusu xərcənginin əlamətlərinə qarşı hər kəsi diqqətli olmağa çağırıb. Ceni Mosli "İllərlə simptomları gözdə tutdum, reseptsiz müalicələrin yetəri olduğunu düşündüm, lakin Adein yaşadığı bizə simptomları görməzdən gəlməyin nə qədər təhlükəli ola biləcəyini göstərdi", - deyərək bildirib.

Yemək borusu xərcənginə tutulduğunu öyrənən Ade Mosli kimyaterapiya və şüa müalicəsi alsada, xəstəlik artıq irəliləmişdi. O, diaqnoz qoyulduqdan altı ay sonra həyatını itirdi.

"Barrett özofagusu" adlandırılan bu xəstəliyin əsas əlaməti mədə turşusunun və həzm şirələrinin yemək borusuna geri axması ilə yaranan reflüdür. Digər simptomlar arasında ürəkbulanma, qarın yuxarı nahiyyəsində ağrı, ağızda metal dadı və xroniki boğaz ağrısı yer alır.

İngiltərədə hər il təxminən 9 min 300 nəfərə yemək borusu xərcəngi diaqnozu qoyulur. Xəstəliyin geniş yayılmış əlamətləri arasında udma çətinliyi, keçməyən mədə qıcıqlanması, boğaz ağrısı və izah olunmayan çəki itkisi var.

Heartburn Cancer UK təşkilatının əməliyyat direktoru Fiona Labroy mədə qıcıqlanması simptomlarını görməzdən gəlməyin və ya özbaşına müalicə etməyin təhlükəli nəticələrə səbəb ola biləcəyini vurğulayaraq xəbərdarlıq edib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500